

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882.

Andra Kammaren.

N:o 52.

Måndagen den 8 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagssammanträdet började öfverläggningen angående mom. a) i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 12 b, angående Kongl. Maj:ts förslag i fråga om väg- och vattenbyggnadsstaten m. m.

*Angående
stat för Väg-
och vattenbygg-
nadsstyrelsen.
(Forts.)*

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

Grefve Sparre, som anförde: Herr Talman! Jag ber att till en början få hembära Stats-Utskottet min tacksamhet för den förändring i Kongl. Maj:ts proposition, som Utskottet tillstyrkt, nemligen att statens jernvägsbyggnader hädanefter måtte öfvertagas af trafikstyrelsen. Denna önskan, uttalad redan under riksdagen 1868, blef, jag vet icke på hvilka skäl, modifierad, på sätt Utskottet förmåler i nu föreliggande betänkande, i Riksdagens skrifvelse 1880. Vidare omnämnes, hurusom sistlidna års Riksdag »hyst tvekan», hvilken myndighet — endera Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller trafikstyrelsen — skulle öfvertaga tillsynen öfver dessa byggnader. Jag kan dertill icke uppå någon annan grund än det vanliga sökandet efter skäl för afslag; och då man skulle afslå den föreslagna staten för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, låg det nära till hands att såsom skäl anföra, att statens jernvägsbyggande möjligen blefve åt denna styrelse uppdraget.

Emellertid är det, enligt min tanke, uppenbart, att den styrelse, som skall trafikera en jernväg, äfven bör anlägga densamma, emedan endast under sådana förhållanden hon kan veta huru den skall byggas och hvar den skall anläggas. Derom torde väl meningarne icke vara delade. Ett tydligt bevis på sanningen häraf gafs oss vid sistlidna års riksdag, då trafikstyrelsen, sedan den norrländska banan blifvit färdig, förklarade att denna bana icke kan få någon trafik, såvida icke banor byggas till Söderhamn och Hudiksvall.

Det är också uppenbart, att den erfarenhet, som de vid trafikstyrelsen anstälde ingenjörer ega, hvilka just äro de som byggt stambanorna, bör, om dessa sättas i spetsen för byggandet af kommande stambanor, komma dessa senare till godo, likasom den erfarenhet, hvilken trafikstyrelsen redan har såväl af byggandet som anläggandet af jernvägar, komme dessa till godo. Jag kommer möjligen i en följande

*Angående
stat för Väg-
och vattenbygg-
nadsstyrelsen.*
(Forts.)

punkt, der det blir fråga om de 20,000 kronorna för tillsynen öfver jernvägsbyggandet, att begära någon modifikation i Utskottets framställning. Jag vill i detta afseende vara mera utskottlig än Utskottet sjelft. Jag vill nemligen söka vara konsekvent. Emellertid inskränker jag mig till att varmt förorda den förändring Utskottet tillstyrkt.

Den andra frågan rör staten för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, hvilken Utskottet tillstyrkt, men mot hvilken några reservanter framställt åtskilliga anmärkningar.

Det hördes på förmiddagen som om sjelfva ursprunget till denna reservation, min aktade vän på dalabänken, hade velat gifva litet med sig, då han tillstyrkte vikariatsarfvodets höjande från 5,000 till 7,200 kronor, såsom Utskottet hade förordat, och jag hörde till min stora glädje att flera ledamöter af Stats-Utskottet, hvilka hafva anmält reservation utan att klart uttala sin mening, nu instämde med honom i detta afseende. Jag tager för aldeles gifvet, att, då reservanterna sjelfva medgifva denna modifikation, äfven Kammararen skall gå in derpå och således bifalla de af Utskottet föreslagna 7,200 kronor. Aterstå då endast några obetydliga punkter, högst obetydliga, mine Herrar! Ty lägga vi nu 2,200 kronor till 56,300 kronor, så ha vi 58,500 kronor enligt reservanternas förslag, och 63,400 enligt Stats-Utskottets. Hela skillnaden utgör således 4,900 kronor; och, i sanning, i fråga om stat för ett embetsverk af en så ofantlig vikt för landet som Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen måste vi komma öfverens om, att detta belopp är en ren obetydlighet. Det händer oss lätt, mine Herrar, att vi ibland gnugga, då det gäller en spottstyfver, men låta millionerna rulla!

En talare yttrade på förmiddagen, att nedprutningen ingalunda hade sin orsak i någon slags animositet mot Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, utan erkände han tvärtom, att styrelsen genom den välvilja, skicklighet och ordning, hvarmed densamma städse uppfyllt sitt kall, gjort sig förtjent af allmänhetens tacksamhet. Och han har fullkomligt rätt. Hvem af oss har icke sjelf ofta rönt bevis på dessa goda egenskaper hos Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen! Hvem har icke i sin ort behöft statsanslag för en sjösänkning, en vägomläggning eller dylikt, och då är det alltid Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som har att pröfva frågan, att framställa förslag i den vägen samt till fördelning af de för dylika arbeten beviljade statsmedel, hvilka förslag nästan alltid af Kongl. Maj:t, jag tror nära nog utan undantag, gillas, emedan de städse äro gjorda med den största samvetsgrannhet och den mest rättvisa afvägning af de särskilda orternas behof. Kan det vara lämpligt att vid fråga om bestämmandet af en flera gånger föreslagen och nu således sedan länge motsedd stat för ett sådant embetsverk, hvars verksamhet egentligen afser jordbruksnäringens förkofran, hvartill kommunikationernas utveckling och förbättring, jordens torrläggning och dylikt ju äro medel — kan det, frågar jag, vara rätt välbetänkt att nedpruta ett sådant embetsverks stat med några tusen kronor? Nej, jag tror det icke.

Då jag nu tillåter mig att genomgå de särskilda utgiftsposter, hvarå nedprutningar äro ifrågasatta, så stannar jag först vid lönen för chefen. Representanten på dalabänken, som på förmiddagen yttrade sig i frågan, antydde, likasom han ock gjort det i sin reservation mot

betänkandet, att han vid framställningen af sitt förslag till stat för det ifrågavarande embetsverket utgått från Kongl. Maj:ts i samma ämne år 1880 afgifna förslag, så när som hvad beträffar lönen åt chefen, hvilken han nedprutat med 2,000 kronor. Det förefaller ganska egendomligt, att man säger sig hafva lagdt Kongl. Maj:ts förslag till grund, och genast prutar på det första lönebelopp som skall bestämmas.

*Angående
stat för Väg-
och vattenbygg-
nadsstyrelsen.
(Forts.)*

Jag beder att i fråga om detta lönebelopp få göra några anmärkningar. Sjelf anses jag, som Herrarne torde känna, vara till och med stark hushållare; och jag påstår, att både hvad beträffar mig sjelf och alla de administrationer i hvilka jag deltagit — och de äro många — jag är ytterligt sparsam på jemväl de underordnades löner. Men aldrig kan det falla mig in att pruta då det gäller chefen, den på hvilken hela ansvaret hvilar, och af hvilken jag fordrar *allt*. Man misstager sig betydligt då man tror att, om det kan hända att en och annan chef visar sig litet loj, detta icke inverkar på göromålens gång, utan att embetsverket i fråga skötes lika bra ändå. Nej, så är det icke. Är chefen loj, då blifva de underordnade också loja, och då går mekanismen illa. Att knussa på aflöningen åt en chef anser jag således vara att göra sig skyldig till en grof misshushållning. Huru orimligt det för öfrigt vore att bestämma en chefs lön till blott 7,000 kronor ådagalägges bäst då jag omtalar, att flera bland våra mindre jernvägsbolag, trots de knappt kunna betala sina räntor, likväl aflöna trafikcheferna med 7 à 8,000 kronor, och detta helt enkelt därför att det är på dessa tjänstemän, som hela ansvaret hvilar.

Vid den jernväg, som jag närmast har om hand, eller den som genomgår Venersborg, har trafikchefen 7,000 kronor i lön förutom en aflöning af 2,000 kronor för anställning vid en grenbana. Han har således tillsammans 9,000 kronor. I fjor, då det var fråga om en förändring i lönestaten för denna jernväg, besökte jag under en resa till Halmstad min kollega der, som är ordförande i styrelsen för Halmstadsbanan och hvilken jag visste också vara en dugtig hushållare. Denna bana är ännu icke färdig, ty i fjor anslagos 500,000 kronor till dess fullbordan, och den går nu från Halmstad några mil in i landet. Jag frågade honom, huru stor lön trafikchefen hade. Han svarade: »trafikchefen uppbär 8,000 kronor, och på denna aflöning spara vi icke, ty han har mycket att göra med ledningen af jernvägen, men deremot hushålla vi i fråga om öfriga tjänstemäns löner». När således trafikchefer vid små jernvägar i landsorterna, som knappast kunna betala räntorna å lånade medel, erhålla 8,000 kronor i lön, är det då rimligt att till en man, som har sig anförtrodd ledningen af väg- och vattenbyggnadsarbeterna i *hela riket* och hvilken skall fördela alla dertill anslagna medel och granska förslag till jernvägsanläggningar, endast gifva en aflöning af 7,000 kronor, så att han skall kunna finna uträkning vid att lemna denna befattning för att erhålla en trafikchefsp plats vid en liten jernväg? Tro herrarne att man på detta sätt kan i vårt land bringa fram ingenjörvetenskapen, som för närvarande är af stor vikt och betydelse? För icke längre sedan än i förra månaden talade man vid ett sammanträde i landtbruksakademien om den nya vattenafdiknings- och sjösänkingslagen, och det blef för oss alla när-

Angående
stat för Väg-
och vattenbygg-
nadsstyrelsen.
(Forts.)

varande klart, att ingenjörvetenskapen i fråga om dessa arbeten hade ofantligt mycket att lära. Jag har också en gång förut under denna riksdag yttrat, att sjösänkingsföretagen i vårt land icke lyckas derföre att ingenjörvetenskapen icke tillräckligt avancerat i den vägen. De faktorer, som i andra länder tagas i beräkning, äro så mångfaldiga och minutiöst detaljerade att man riktigt baxnas, då man ser det sätt, hvarpå vi gå till väga. Om man vill att chefen för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall drifva fram ingenjörvetenskapen — och han måste betraktas såsom chef för ingenjörväsendet i vårt land — om man vill att han skall rätt behandla de betydliga summor, som till belopp af 6 à 700,000 kronor årligen gå genom detta embetsverk, samt på riktigt sätt fördela medlen, är det då skäl, såsom äfven Stats-Utskottets ärade ordförande erinrat, att pruta 2,000 kronor på chefens lön, och är det icke mera skäl att sätta aflöningen så stor, att platsen är eftersträfvansvärd för de skickligaste ingenjörer? Jag skulle således för min del vilja obetingadt tillstyrka Kongl. Maj:ts proposition i fråga om aflöningsbeloppet för chefen; om Kammaren åter med anledning deraf, att Utskottet ifrågasatt att nedsätta lönen till 8,000 kronor, icke vill gå längre, så skall jag finna mig deri, men jag ber att Herrarne icke må förstöra detta embetsverk genom att sätta aflöningen så lågt, att icke denna viktiga post blir eftersträfvansvärd för de största auktoriteterna inom ingenjörvetenskapen.

Sedan kommer jag till förste ingenjören. Hans lön är föreslagen till 6,400 kronor, men reservanterna hafva föreslagit den till 5,500 kronor, således en nedprutning af 900 kronor. Om chefens befattning är viktig, så är den ställning, som intages af hans närmaste man, hvilken vid förefallande tillfällen skall företräda honom, af icke mindre vikt, så att jag må tillstå att denna nedprutning af 900 kronor förefaller ytterst olämplig. Jag ber derjemte få nämna, då man i dag gjort jemförelser med andra embetsverk, att, om jag rätt påminner mig — jag törs icke med säkerhet säga det, men jag tror att så är förhållandet — chefen för jernvägstrafikstyrelsen innehar en lön af 9,000 kronor, och ändå behöfver han icke vara ingenjör. Han behöfver icke kosta på sig en så långvarig ingenjörkurs, som chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Jag tror mig också veta, att souschefen vid trafikstyrelsen har en lön af 6,400 kronor *utom fri bostad*, och att en våning i Stockholm sådan som den, han innehar, kostar i hyra minst 1,600 à 1,800 kronor, kunna Herrarne nog inse. Skulle vi då verkligen vilja aflöna icke allenast chefen utan äfven förste ingenjören vid Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, på hvilka ett ofantligt stort ansvar hvilat, med mindre belopp än chefen för trafikstyrelsen och hans sonschef, hvilka ingalunda hafva så svåra uppgifter som de förra?

Jag vågar icke längre upptaga tiden, synnerligast som jag föreställer mig att herrarne nu någorlunda tänkt sig in i saken. Då jag under två och tjugu års verksamhet såsom landshöfding varit i tillfälle att komma till full insigt om den ofantliga vigten af en duglig väg- och vattenbyggnadsstyrelse, vågar jag framställa den förhoppning att Kammaren icke för en så obetydlig summa som 4,000 kronor måtte förstöra denna stat, och jag befarar att Kammaren gör det, om tjänstemännens löner blifva så låga, att de tvingas att så fort som möjligt

söka sig andra platser. Herrarne veta också att ingenjörarsarfvodena i vårt land äro så höga, att det icke lär bli förenadt med någon svårighet för dem att erhålla bättre anställningar.

Jag skulle för min del tro att detta embetsverk borde behandlas frikostigare än andra, derföre att det ligger oss så innerligt nära om hjertat. Jag anhåller således om bifall till Utskottets förslag, dervid jag dock hemställer att den förändring deri måtte vidtagas att chefens lön, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, bestämmas till 9,000 kronor.

*Angående
stat för Väg-
och vattenbyggnadsstyrelsen.
(Forts.)*

Herr Hörnfeldt: Då jag reserverat mig mot Utskottets förslag, men mina skäl derför icke äro fullt lika med de öfrige reservanternes, anhåller jag att få uppgifva mina skäl för Kammaren.

Då Kongl. Maj:t framlagt en gemensam stat för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sammanslagen med jernvägsbyggnadsstyrelsen och Stats-Utskottet icke ansett sig böra ingå i pröfning af huruvida dessa båda styrelser borde sammanslås, af den enkla anledning att man ansett sig böra dröja dermed, till dess den redan beslutade stambanan uppåt Ångermanland blifvit färdig, så tror jag att det vore mera formelt riktigt om man, då man icke vill ingå i pröfning af frågan om dessa båda styrelser sammanslagning till en, stälde ett visst belopp till Kongl. Maj:ts förfogande på extra stat för att uppehålla göromålen hos såväl Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som jernvägsbyggnadsstyrelsen, utan att ställa Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på ordinarie stat. Jag tror detta så mycket mer som då Kongl. Maj:t framlade en stat gemensam för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och jernvägsbyggnadsstyrelsen, det är svårt för Riksdagen och Stats-Utskottet att säga hvad som behöfves för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen särskildt. Jag tror att detta är tillräckligt skäl för mig att anse det lämpligast att ett erforderligt belopp för båda dessa styrelser nu sättes på extra stat. Jag gjorde också på afdelningen och i Utskottet det yrkandet att man skulle på extra stat anslå en summa af 82,400 kronor för att uppehålla såväl Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som jernvägsbyggnadsstyrelsen. Således föreslog jag blott en nedsättning af Kongl. Maj:ts förslag med 1,000, motsvarande en minskning i chefens lön från 10,000 kronor till 9,000 kronor. Jag vann emellertid icke understöd för min mening och jag kunde således icke göra annat än sluta mig till det af Herr Liss Olof Larsson framställda yrkande, hvilket han sammanfattat i den vid betänkandet fogade reservationen, och jag förmodar att jag likaledes kommer att vinna föga understöd för mitt berörda yrkande i Stats-Utskottet att ställa ett belopp af 82,400 kronor på extra stat till Kongl. Maj:ts förfogande. För den händelse att icke ett sådant yrkande framställes af någon annan, måste jag derföre äfven här i Kammaren förena mig med det redan framställda yrkandet om bifall till den stat, som i slutet af betänkandet blifvit af en bland reservanterna framlagd, men jag har ansett mig skyldig att, då jag icke kunnat instämma i de öfriga reservanternas åsigt, uttala min särskilda mening för att få densamma antecknad i protokollet. Jag tror nemligen att, äfven om man är förvissad derom att, sedan jernvägsbyggnadet kommit till Ångermanelfven, man icke vidare kommer att bygga några jernvägar för statens räkning — en åsigt hvilken jag icke delar — man

*Angående
stat för Väg-
och vattenbygg-
nadsstyrelsen.*
(Forts.)

så mycket hellre bort sätta den blifvande styrelsen på extra stat och icke på ordinarie stat.

Herr Hammarberg: Jag har begärt ordet för att tillkännagifva min åsigt derom att jag anser en af reservanternes af flere talare understödda förslag vara olämpligt, då det innebär, att, på samma gång Riksdagen genom ökad anslag fordrar af ett verk sådant som Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ökade göromål, Riksdagen vill göra inskränkning i verkets arbetskrafter. Derjemte anser jag att lönen åt chefen för detta embetsverk icke bör nedsättas till ett minimum. Det torde i fråga om ett verk som detta, på hvilket man sätter höga anspråk, icke gerna kunna förnekas vara högst olämpligt att bestämma lönen för chefen till ett sådant belopp att staten icke kan söka personer till denna befattning bland de bästa, som finnas, utan bland de billigaste. Jag kan icke tro att sådan hushållning är klok och då det är ganska säkert att många enskilde kunna konkurrera med staten om att få de bästa krafterna, så får staten nöja sig med de mindre framstående. Detta föranleder mig alltså att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag. Jag skulle, såsom den näst siste talaren, hellre hafva förordat den större lönen för chefen och hade ämnat att yrka bifall till den af Herr Nordenfelt framställda reservation, enligt hvilken denna lön skulle bestämmas till 10,000 kronor, men jag vill icke åstadkomma alltför många förslag. Då den siste talaren har velat tillkännagifva att han inom Utskottet haft en annan mening och gifvit skäl för densamma, så skulle jag möjligen, om han nu framställt yrkande i enlighet dermed, hafva kunnat instämma med honom, men utan understöd af någon annan vill jag för min del icke göra det. Jag beder dock Kammaren betänka sig och icke sätta Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på en förknappning, hvaraf hela landet komme att lida, och inskränker mig nu till att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Jag har nu egentligen endast begärt ordet, för att bedja att få återtaga det förslag jag på förmiddagen framstälde och få förena mig i Herr Ola Anderssons yrkande att vikariatsersättning och arfvoden till extra tjänstemän skulle höjas från det af reservanternas föreslagna beloppet 5,000 kronor till hvad Stats-Utskottet föreslagit eller 7,200 kronor. Jag tror att, om den förändringen vidtages med reservantens förslag, bör man kunna finna sig tillfredsstäld dermed. Att nu sätta hela Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på extra stat, tror jag för min del vore olämpligt, alldenstund man nu kommit temligen på det klara med att man för framtiden skall inskränka järnvägsbyggandet för statens räkning, om ej helt och hållet upphöra dermed, och således lämpligast tillsvidare låta Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lika som hittills utöfva chefskapet öfver våra vägbyggnader med biträde af en personal, som aflönas af extra anslag, intill dess man får mera visshet om huru stor denna personal behöfver vara. Jag har således kommit till den uppfattningen att tiden nu kan vara inne att sätta denna Väg- och vattenbyggnadsstyrelse på ordinarie stat och har derföre inom Stats-Utskottet icke kunnat biträda det af Herr Hörnfeldt framställda yrkandet.

Jag tror att Grefve Sparre tog fel då han påstod, att Stats-Utskottet uttalat den åsigten att man borde sammanslå jernvägsbyggnads och trafikstyrelserna. Jag är förvissad derom att Herr Grefven icke skall finna någon enda sådan antydan derom i Utskottets betänkande och allra minst i dess kläm.

Att 7,000 kronor skulle vara en så ringa lön för chefen för denna styrelse, som man velat låta påskina, torde icke heller hålla streck.

Om jag hänvisar Herrarne till sidan 6 i Utskottets betänkande, så finnes der tydligt uttaladt att, så länge chefskapet för jernvägsbyggnadsstyrelsen och för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äro förenade, kan chefslönen ökas med ett par tusen kronor och jag föreställer mig att med den lönen borde chefen, åtminstone för det närvarande, kunna vara belåten. Det är visserligen ett jämförelsevis obetydligt belopp af 4,900 kronor, som skiljer mellan Stats-Utskottets och reservantens förslag, sådant som det nu blifvit framlagdt, men, då det icke är längre sedan än år 1880, som Kongl. Maj:t ansåg tjänstemännens löner, om jag undantager chefsens, vara tillräckligt höga med de belopp vi föreslagit, kan jag icke förstå, hvarföre man efter blott två års förlopp skall vara tvungen att öka anslaget med ens en så liten summa som 4,900 kronor för dessa tjänstemän, och beträffande chefsens lön, så har jag redan derom gifvet skäl för den föreslagna nedsättningen.

Jag tror alltså att försigtigheten bör mana oss att taga det förslag Herr Ola Andersson i Burlöf framställt och anhåller för min del för yrka bifall till detsamma.

Herr Sven Andreasson i Tollered: Då jag biträdt den af Herr Liss Olof Larsson vid Utskottets här framlagda förslag fogade reservation, har jag nu velat gifva tillkänna detta och på samma gång nämna det jag anser att Utskottet ej gerna kunnat framlägga något bättre och antagligare förslag än det nu föreliggande, hvilket så mycket hellre torde kunna anses lämpligt, i allmänhet som, efter hvad jag hört, Första Kammaren redan nästan utan diskussion antagit detsamma.

En ärad talare från Venersborg har uttalat den åsigten att man alltid borde rikligen aflöna cheferna för de olika embetsverken, emedan allt berodde på dem och att man borde betala dem så högt att de med lif och lust egnade sig åt sina embeten. Männe likväl icke den af en bland reservanterne föreslagna lönen för chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, 7,000 kronor, kan anses tillräcklig, i synnerhet om man tager i betraktande att af de 20,000 kronor, som äro afsedde till uppehållande af jernvägsbyggnadsstyrelsen, skulle kunna tagas ett par tusen kronor, hvarigenom hans lön skulle uppgå till 9,000 kronor. Jag tror man icke har skäl att klaga öfver detta förslag, så mycket mindre som vi ju veta att chefen för landtmäteristyrelsen endast har 7,000 kronor. Jag har icke vidare att tillägga till hvad som redan blifvit sagdt, alldenstund väl en och hvar nu lärer hafva fattat sitt beslut, sedan så många talare yttrat sig i frågan. Jag yrkar för min del på bifall till Herr Liss Olof Larssons reservation.

Grefve Sparre: Emot mitt yrkande om högre aflöning åt chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har blifvit anfördt, att Stats-

*Angående
stat för Väg-
och vattenbygg-
nadsstyrelsen.
(Forts.)*

Angående
stat för Väg-
och vattenbygg-
nadsstyrelsen.

(Forts.)

Utskottet afsett att nämnda styrelse skulle sköta jemväl statens jernvägsbyggnader och att chefen sålunda skulle af det anslag af 20,000 kronor, som Utskottet föreslagit skola användas för anordnande af tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader, få uppbära 2,000 kronor, dock att den nuvarande chefen skulle få af detta anslag uppbära 4,000 kronor. Mine Herrar, jag har redan i det föregående tillatit mig antyda, att, när vi komma till den punkt, som angår nyssnämnda anslag af 20,000 kronor och som är den sista i betänkandet, jag för min del ämnar föreslå att det mindre belopp, hvarmed Styrelsen för statens jernvägstrafik tillstyrkt att detta anslag bör utgå, ställes till Kongl. Maj:ts förfogande, hvarvid trafikstyrelsen kan i nåder anbefallas att genast taga befattning med jernvägsbyggandet. Jag tror mig nemligen veta, att den mening är för närvarande inom Riksdagen temligen allmän, att trafikstyrelsen skall taga hand om jernvägsbyggandet eller att den, som sköter jernvägstrafiken, äfven skall hafva tillsyn öfver jernvägarnes byggande, emedan han vet eller åtminstone bör veta hvad som erfordras i fråga om konstruktion och bäst kan bedöma hvar en bana bör ligga. Dertill kommer att de skickligaste ingenjörer, vi hafva, äro just de som äro ledamöter af trafikstyrelsen, af hvilka en tjenstgör såsom öfverdirektör för banafdelningen. Såsom bevis på dennes skicklighet vill jag endast omnämna att, när enskilda jernvägsanläggningar skola utföras, man vanligen vänder sig till honom för att inhemta hans råd och anmoda honom att öfvervaka anläggningarnes utförande. När en så skicklig person finnes, som denne obestriddigen är, bör staten väl försomma att använda honom vid byggandet af de jernvägar, som staten beslutat anlägga och hvarför omkostnaderna icke äro beräknade att uppgå till mera än 2 millioner kronor om året? Men utom detta är det en mängd andra omständigheter som tala för att trafikstyrelsen bör öfvertaga bestyret med byggandet af statens jernvägar. Sålunda vet man att med den mängd af jernvägar, som vi redan hafva färdiga, åtskilliga lokomotiv förslitas och en stor mängd vagnar blifva obrukbara, så att de icke vidare kunna användas i trafiken. Dessa skulle dock mycket väl kunna användas vid jernvägsbyggandet, der det icke erfordras att lokomotiv och vagnar äro så förträffliga, i stället för att nu, när styrelsen för statens jernvägsbyggnader behöfver sådana, fullkomligt nya anskaffas. Det är en så ofantligt stor misshushållning som uppkommer derigenom att trafikstyrelsen och jernvägsbyggnadsstyrelsen icke äro förenade, att jag skulle kunna sysselsätta Kammarerna hela qvällen med att anföra ytterligare exempel derpå. Men då man nu, efter hvad jag tror mig veta, är allmänt af den åsigt att dessa styrelser icke längre böra vara åtskilda, hvarföre skola vi uppskjuta med deras sammanförande i en styrelse i ännu fem år? Nu säger Utskottet att dessförrinnan bör linien Bräcke—Sollefteå fördigbyggas, och, såvidt jag kunnat finna, har Utskottet därför icke uppgifvit annan orsak, än att trafikstyrelsen icke skulle vilja taga hand om byggandet af denna linie. Mig synes detta dock vara ett märkvärdigt skäl. Om Kongl. Maj:t befaller mig såsom embetsman att göra något, så lär jag väl få lof att åtlyda denna befallning, och jag tviflar icke på att, om Kongl. Maj:t, lyssnande till Riksdagens önskan, anser lämpligt att trafikstyrelsen fullbordar den ifrågavarande jernvägen, trafikstyrelsen skall göra detta,

om den än i början krumbugar litet. Och hvarföre skulle den icke vilja åtaga sig detta? Derföre, säger Utskottet, att jernvägsbyggnadsstyrelsen har uppgjort planen till denna linie. Ja, så mycket bättre är det då att trafikstyrelsen får granska denna plan. Äfven jag har, såsom Herrarne veta, i mina dagar haft mycket bestyr med jernvägar, och jag har aldrig funnit, att det arbete, som nedlagts på förberedande undersökningar, varit bortkastadt, utan att ju mera omfattande dessa varit, desto större har äfven vinsten blifvit. Om vi således äro af den åsigt att tillsynen öfver jernvägsbyggandet bör öfvertagas af trafikstyrelsen, så vet jag icke hvarföre dermed skall dröja i fem år. Banan Bräcke—Solleftea är ännu icke påbörjad och det torde väl derföre vara lämpligt att nu taga itu med densamma. Vi hafva brutit med det gamla jernvägsbyggnadssystemet; vi hafva, i mitt tycke, med frukostig hand beviljat pensioner åt alla dem, som hittills sysselsatt sig med statens jernvägsbyggnader. Skulle vi nu åter för fem års tid antaga ett nytt sätt för skötandet af dessa jernvägsbyggnader, så är jag öfvertygad om att, när dessa fem år äro förbi, en ny indragnings- eller pensionsstat måste upprättas, då man ju icke kan sätta den, som med dessa byggnader under nämnda tid tagit befattning, på bar backe, och på det sättet få vi evigt nya indragningsstater och evigt nya pensionsstater. Hafva vi derföre nu beslutit att icke vidare behålla jernvägsbyggnadsstyrelsen, så låtom oss genast öfverlemna dess göromål åt den styrelse, som vi anse böra öfvertaga dem, och icke skapa oss nytt interregnum, som efter fem års förlopp nödvändiggör upprättande af en ny pensionsstat, uppgående kanske till samma belopp som detta anslag af 20,000 kronor. Jag hade eljest tänkt att herrarne hade fått nog af de pensionsstater, som detta år beviljats, och jag vågar påstå att dessa pensionsstater växa oss slutligen så öfver hufvudet, att vi icke förmå betala dem längre, och att det derföre vore en stor miss-hushållning att, såsom man här vill, inrätta ett nytt embetsverk för att icke bestå längre tid än fem år.

Hvad jag nu sagt, borde egentligen hafva yttrats vid behandlingen af Utskottets hemställan i mom. g, men jag har funnit mig nödsakad att yttra det redan nu för att tillkännagifva att, efter min uppfattning, den åsigt, som af de ärade talarne på skånebänken och elfsborgsbänken uttalats, nemligen att till den för chefen föreslagna lönen skulle läggas de 2,000 kronorna, icke är riktigt. Det rättaste är, i min tanke, att trafikstyrelsen genast öfvertager befattningen med statens jernvägsbyggnader, och då Herrarne tyckas vara ense om att chefen för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bör hafva 9,000 kronor i lön — 7,000 såsom chef för trafikstyrelsen och 2,000 utaf anslaget för jernvägsbyggnadernas skötande — så synes mig det enklaste vara att åtminstone, såsom Utskottet föreslagit, bevilja honom en aflöning af 8,000 kronor.

Herr Emil Key:

Grefve Sparre: Jag beder om förlåtelse att jag måste göra en anmärkning mot hvad den siste ärade talaren yttrade angående pensionsfrågan.

Det är, som jag säger, i detta afseende alldeles detsamma om Her-

*Angående
stat för Väg-
och vattenbygg-
nadsstyrelsen.
(Forts.)*

Angående
stat för Väg-
och vattenbygg-
nadsstyrelsen.
(Forts.)

rarne behålla jernvägsbyggnadsstyrelsen vare sig på extra stat eller ordinarie stat; Herrarne få nemligen i alla fall pensionera dessa tjänstemän om 5 år. Men, om Herrarne öfverlåta bestyret med jernvägsbyggnaderna på trafikstyrelsen, så kommer ingen särskild pensionering i fråga. Ty trafikstyrelsen kan för de göromål, som icke deras ordinarie tjänstemän medhinna, använda extra ordinarie tjänstemän med befodringsrätt inom styrelsen, och för dessa erfordras således ingen särskild pensionering. Efter de fem årens slut skulle annars förhållandet blifva precis detsamma som nu, nemligen att man icke kan sätta tjänstemännen på bar backe, utan måste ge dem pension.

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve Posse: Det är helt naturligt att regeringen fäster stort afseende dervid, att de af henne föreslagna lönestater må vinna Riksdagens bifall. Men detta afseende fästes likväl icke i främsta rummet i fråga om lönebeloppen. Vida viktigare är det att sjelfva organisationen af det embetsverk, som är i fråga, bibehålles oförändrad sådan som den är af regeringen föreslagen.

Det är denna sida af saken, som jag beder Kammarerna icke förbise. Då regeringen efter noggrann utredning med biträde af de mest sakkunnige uppgjort förslag till tjänstepersonal för förvaltningen och emellan den fördelat göromålen i ett embetsverk, det må nu vara Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller Domänförvaltningen, är det icke för regeringen angenämt finna att dess förslag i detta fall underkännes af Riksdagen, särdeles då sådant sker på ganska lösa skäl och utan all förberedande undersökning, snart sagdt endast af hugskott. Så är fallet här.

Reservanterna hafva visserligen, då de yrka förändring i tjänstemännens antal och i fördelningen af deras göromål, från början ställt sig, jag medger det, på en ganska fast grund, då de vilja hafva organisationen i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslog vid 1880 års riksdag. Hade man stannat der, hade man stått säkert. Men så är icke fallet. Man har förändrat Kongl. Maj:ts förslag efter eget godfinnande, så att det icke är igenkänneligt och på långt när icke så tillfredsställande som det ursprungliga förslaget. Jag måste således, huru jag än ser saken förklara, att regeringen skall känna sig smärtsamt berörd af en förändring i det förslag till organisationen af styrelsen för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som regeringen uppställt.

Med afseende å den fråga, som af den siste ärade talaren nu blifvit framställd och det på ett sätt, som om meningen vore, att det skulle kunna blifva föremål för Riksdagens omedelbara pröfning att nu besluta en sammanslagning af jernvägsbyggnadsstyrelsen med jernvägstrafikstyrelsen, beder jag att få erinra, att derom har icke något förslag blifvit väckt i den ordning, att det kan blifva föremål för denna Riksdags beslut. Stats-Utskottet har temligen tydligt angifvit som sin åsigt att en sådan sammanslagning framdeles bör ske, och jag förmodar, att frågan i sinom tid blir föremål för Riksdagens pröfning.

Då man anser, att lönebeloppen för tjänstemännen kunna nedsättas och deras antal minskas utöfver hvad regeringen föreslagit, så förbiser man utan tvifvel, att den verksamhet, som för närvarande åligger Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (ty här är icke annat i fråga; frågan om jernvägsbyggnadsstyrelsen står på sidan om denna; den styrelsen

är föreslagen att uppföras på extra stat och får med den andra icke sammanblandas), är vida större än förut. Ty under det anslaget till de allmänna arbeten, hvilkas utförande i allmänhet kontrolleras af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, förut utgjorde endast omkring 400,000 kronor, har det nu höjts till mer än 700,000 kronor, och jag misstager mig icke uti den uppfattningen att många, kanske de flesta af denna Kammares ledamöter, önska att detta anslag än vidare skall höjas. Det är ju tydligt, att ju större anslaget blir, dess mera arbete måste inom styrelsen presteras. Och det är väl icke möjligt att af hvarje tjänsteman inom styrelsen framtinga mera än *ett visst mått* af arbete, hvadan i samma mån arbetet ökas till omfång och betydelse, äfven personalen måste ökas.

Jag hemställer till Kammaren att öfverväga hvad jag nu haft äran anföra och med anledning deraf bifalla Utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Mom. b)–f).

Biföllos.

I *mom. g* hade Utskottet hemställt, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1883 anvisa och ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 20,000 kronor, att användas för anordnande under samma år af tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader.

Om anslag för tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader.

Rörande denna hemställan yttrade

Grefve Sparre: Jag ansåg icke lämpligt, att å hvad Hans Excellens Herr Statsministern yttrade afgifva något svaromål, därför att, såsom jag redan under den föregående diskussionen tillkännagifvit, det först var vid denna punkt som jag hade en framställning att göra. Jag anser nemligen, att det belopp, som Riksdagen här öfverlemnar till Kongl. Maj:ts disposition, kan af Kongl. Maj:t disponeras på hvad sätt han behagar, och således äfven på det sättet, att trafikstyrelsen anmodas utföra arbetet med statens jernvägsbyggnader. Då nu, som jag redan nämnt, jag för min del anser detta vara den lämpligaste metoden, likasom jag anser det vara af vigt, att förändringen snart sker, och då trafikstyrelsen i sitt till Kongl. Maj:t afgifna yttrande, som återfinnes på sid. 5 i Utskottets betänkande, upplyst att kostnaderna i sådant hänseende kunde »under förutsättning att jernvägsbyggandet för statens räkning komme att bedrivas i samma omfattning som den nuvarande, beräknas till sammanlagdt 17,700 kronor», så hemställer jag, att Herr Talmannen behagade gifva proposition på antagande af en sålunda förändrad lydelse af nu föredragna punkt:

»att Riksdagen må på extra stat för år 1883 anvisa och ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 17,700 kronor att användas för anordnande under samma år af tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader.»

Om anslag för tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader.
(Forts.)

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Hederstjerna: Jag hörde icke rätt, hvilken motivering den siste talaren hade för sitt yrkande om nedsättning i anslagsbeloppet. Han började med att säga, att han önskade att hvilket belopp, som Riksdagen än stälde till Kongl. Maj:ts förfogande, Kongl. Maj:t skulle vara oförhindrad att använda detsamma till tillsyn öfver jernvägsbyggnaderna efter som han för godt kan finna. Men icke lärer väl Kongl. Maj:ts rätt härutinnan ökas derigenom att beloppet nedsättes med ett par tusen kronor såsom talaren yttrat, och något annat skäl har jag icke hört för hans förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan i oförändradt skick.

§ 2.

Föredrogs och biföllos, hvart efter annat, Stats-Utskottets nedan nämnda Utlåtanden:

N:o 45, i anledning af gjord framställning angående förbättring af kassabokhållarens i Riksgäldskontoret löneförmåner samt förhöjning af anslaget för extra arbeten m. m. i Riksgäldskontoret;

N:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om pension för aflidne direktören å Tjurkö, Majoren O. Th. Sundholms enka och understöd åt hans tre omyndiga barn;

N:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna profossbostället Lilla Flittered i Skaraborgs län till planteringsland för folkskola inom Gustaf Adolfs församling;

N:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kusken Jan Erik Eriksson;

N:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till en del af danaarvet efter aflidne Grosshandlaren F. V. von Stjernemans hustru Mary English Hamilton; och

N:o 50, i anledning af väckt motion i fråga om vidtagande af åtgärder för återvinnande till kyrkorna af för andra ändamål anordnad kyrkotionde.

§ 3.

Föredrogs Stats-Utskottets Memorial N:o 51, med förslag till sammanjemkning samt voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid Stats-Utskottets Utlåtande N:o 41, angående inrättandet af en domänstyrelse m. m.

Punkten 1.

Bifölles.

Punkten 2.

Mom. a), b) och c).

De af Utskottet i dessa moment föreslagna voteringspropositioner blefvo af Kammaren godkända.

Mom. d).

Bifölls.

§ 4.

Till afgörande förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 52, i anledning af väckt motion angående eftergift för viss tid af den åtskilliga bergslagshemman eller hyttor inom Westmanlands, Örebro och Vermlands län ålagda förhöjning i mantalsrättan.

*Angående
åtskilliga bergs-
slagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
rättan.*

Uti nämnda motion, afgifven inom Andra Kammaren af Herr J. Johansson i Bergsäng (motionen N:o 99), var föreslaget, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att den enligt redan utfärdade eller blifvande resolutioner vissa bergslagshemman eller hyttor inom Westmanlands, Örebro och Vermlands län, på grund af Kongl. kungörelsen den 9 Juni 1871, tillkommande förhöjning i mantalsrättan måtte eftergifvas för tiden från och med år 1872 till och med det år, då resolutioner derom blifvit vederbörande hemmansegare tillståda.

Utskottet hade tillstyrkt, att Herr J. Johanssons förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Ordet begärdes af motionären

Herr J. Johansson i Bergsäng, som yttrade: Herr Talman, mine Herrar! Det kan naturligtvis icke gerna falla mig in att, sedan Stats-Utskottet aflifvat min motion, tilltro mig förmåga att åter sätta lif i densamma. Men då Stats-Utskottet i sin motivering begagnat några uttryck, som jag ej kan tillfyllest godkänna, skall jag tillåta mig framställa några anmärkningar deremot.

Utskottet yttrar, att då den lindring, som genom tackjernstiondens borttagande inom de privilegierade bergslagen blifvit egarne af bergslagshemman beredd, blifvit derefter ökad genom eftergift af jordeboksrättan, synes anledning icke förefinnas att medgifva hemmansegarne inom dessa bergslag ytterligare eftergifter. Nu är dock att märka, att eftergiften af tackjernstionden icke var någon eftergift för egarne till bergslagshemman, utan en eftergift som helt och hållet kom masugnsegarne eller rättare sagdt tackjernstillverkarne inom bergslag till godo. Ty då man genom Kongl. Förordningen angående utsträckt frihet för bergshandteringen af den 20 September 1859 hade upphäft den skyldighet till blåsning i hytta eller masugn, som förut ansetts åligga bergsmansjorden, hade det stora flertalet af hemmansegare långt före

Angående
åtskilliga bergs-
lagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
räntan.
(Forts.)

1871 års riksdagsbeslut om tackjernstiondens eftergifvande begagnat sig af denna rätt och utgått ur hyttelagen samt följaktligen upphört med sitt deltagande i tackjernstillverkning, hvadan dessa hemmansegare icke bereddes någon fördel af tackjernstiondens upphörande, ett förhållande som likaledes egde rum för alla de hemman, som tillhörde de i bergslagen varande stångjernsbruken, hvilka hemman för öfrigt aldrig varit indelade till byggnads- och värmningsskyldighet i hyttorna. Icke desto mindre hafva jemväl större delen af dessa senare bergslagshemman blifvit ålagda att utgöra det för tackjernstiondens upphörande bestämda vederlaget af half ränta och half rotering.

Vidare vill jag, i fråga om den lindring, som vid 1879 års Riksdag beviljades genom eftergift af jordeboksräntan, erinra derom, att denna eftergift i sjelfva verket icke var något annat än som förr eller senare af sig sjelf skulle hafva inträffat, enär det embetsverk, som hade i uppdrag att tillse det beslutet om jordeboksräntans påförande kunde behörigen verkställas, efter anställda undersökningar snart nog kom till det resultat, att man icke kunde göra något dervid, alldenstund de jordeböcker och räkenskaper, som skulle läggas till grund för verkställigheten af en sådan räntepåföring, befunnos vara i det ofullständiga och bristfälliga skick, att man icke tilltrorde sig en sådan påföring i full och rättvis öfverensstämmelse med de förhållanden, som egde rum vid tackjernstiondens införande år 1608. I verkligheten var således denna eftergift af jordeboksräntan helt enkelt en nödtvångsåtgärd, som man förr eller senare måste vidtaga, äfven om 1879 års Riksdags beslut i frågan icke mellankommit. Jag beder att i öfrigt erinra derom, att redan år 1873 hade Kammarkollegium i underdånigt utlåtande fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på svårigheterna att, på grund af de i Kollegii arkiv förvarade jordeböcker och handlingar, rättvis påföra jordeboksräntan, och att en i följd häraf till 1874 års Riksdag aflåten Kongl. proposition tillstyrkte, att den å bergslagshemman belöpande år 1608 afskrifna jordeboksräntan måtte nedsättas med en tredjedel. Riksdagen afslog dock denna framställning, men redan i slutet af sistnämnda år gjorde Kammarkollegium hos Kongl. Maj:t en förnyad framställning angående denna jordeboksränta. De skäl, som emellertid föranledde Kongl. Maj:t att ej förr än år 1879 ånyo draga frågan härom under Riksdagens pröfning, torde jag nu saklöst kunna förbigå; det säkra är att *då* hade frågan fullständigt mognat och den s. k. eftergiften beviljades af Riksdagen utan gensägelse.

Vidare yttrar Utskottet, att den af motionären anförda olägenhet, som skulle uppstå derigenom att jordegare, hvilken efter år 1872 kommit i besittning af ifrågavarande bergslagshemman, skulle nödgas erlagga mantalsränta för sin företrädare, — och således för ej mindre än tio år på en gång, — att denna olägenhet icke synes förtjena något afseende, enär förhållandet icke bort vara för den nye egaren vid tillträdet obekant. Men i sjelfva verket förhåller det sig så, att få, jag kan nästan säga ingen hemmansegare har reda på hvad den nu föreliggande frågan i verkligheten innebär. När 1879 års Riksdag hade fattat sitt beslut i fråga om jordeboksräntans eftergifvande, så förestälde sig de flesta att *hela* saken dermed var slutligen afgjord. Då dessa hemmansegare icke på samma sätt som till exempel jag sjelf

varit i tillfälle att taga reda på den stora skillnaden mellan jordeboksränta och mantalsränta, är det icke så underligt, att de lätt blefvo lurade af ett sådant beslut. Jag vill för öfrigt blott anföra ett exempel, som visar att det icke förhåller sig så som Utskottet antagit. Just i denna månad pågår som bäst delgifvandet af Kammarkollegii kommunikationsresolution i fråga om mantalsröntas påförande inom Filipstads bergslag. Kammarkollegium har under en tid af icke mindre än fem år behöft fundera på den saken, huruvida hemmansegarne förut blifvit behörigen delgifna i denna fråga eller icke, och genom utslag, som meddelades först den 29 December i fjor och utsändts till vederbörande kronobetjenings verkställighet, har Kammarkollegium förklarar, att ett föregående beslut af år 1875 icke i vederbörlig ordning blifvit delgifvet. Hvad sålunda *dess* hemmansegare beträffar, så blifver den nyhet, som de genom det nu under delgifning varande utslaget komma att erfara, af ett för deras ekonomi ganska kämbart slag.

Jag har under de sista åren hyst den förhoppningen att man en gång skulle lyckas komma så långt med de så kallade stora frågorna, att man genom deras lösning också skulle kunna finna lösningen på denna för vissa bergslag viktiga skattefråga. Jag vill derjemte erinra derom, att det särskilda Utskottet vid 1878 års riksdag, om icke föreslog, dock ej ifrågasatte några åtgärder för dessa bergslagsröntors påförande. Det är möjligt att man redan nästa riksdag blir i tillfälle att om den stora skattefrågan fatta beslut; och skulle detta beslut komma att utfalla efter min och som jag tror flertalets önskan, så skulle det förhållande komma att inträffa, att de bergslagsröntor, som man först vid kronouppbörden nästa år kommer att påföra, är man i samma ögonblick färdig att — *afskrifva*. Skulle återigen så icke komma att ske, så blir i alla fall *statens vinst* genom ytterligare mantalsröntas påförande å vissa bergslagshemman en obetydlig het. Det kan dessutom förefalla den okunnige hemmansegaren litet underligt, att man *först nu* vill bringa till verkställighet åtgärder i beskattningshänseende, som svenska Riksdagar så långt tillbaka som åren 1617, 1649 och 1652 beslutat, såsom det i sjelfva verket är förhållandet med dessa nu omtvistade räntor.

Jag skall bedja att ytterligare få tillägga en sak i detta hänseende. Förhållandet är nemligen det, att, när 1871 års Riksdag beslöt, att vederlag för tackjernstiondens upphörande skulle utgå med hälften ränta och hälften rotering, var det endast roteringen, som med det samma kunde påföras, och denna rotering har också blifvit utgjord från och med året näst efter det, hvarunder tackjernstionden upphörde. Statens inkomst af tackjernstionden utgjorde under de sista åren densamma utgick i medeltal 40,000 kronor om året. Den ersättning, som för nämnda tionde blifvit erlagd under den gångna tiden, nemligen den halfva roteringen, den har, såsom **Herrarne** sjelfva lätt kunna öfvertyga sig om, i fall Herrarne vilja se efter i statsverkets inkomstberäkning, uppförts under en gemensam benämning eller rubrik, som heter »vakansafgifter af bergslag». Denna ersättning har under de gångna tio åren inbringat staten årligen omkring 20,000 kronor, ibland något mera, ibland något mindre, och man kunde således tro, att detta vederlag till fullo borde motsvara den hälft man ville hafva ersatt genom tack-

*Angående
åtskilliga bergs-
lagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
röntan.*

(Forts.)

Angående
åtskilliga bergs-
lagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
räntan.
(Forts.)

jernstiondens upphörande, hvartill kommer, att några bergslag utgöra effektiv rotering, hvars värde icke är synligt bland riksstatens inkomster.

Som jag från början nämnde, har jag icke någon förhoppning om att kunna sätta lif i den döda motionen, men jag har icke velat underlåta att mot den af Utskottet använda motiveringen framställa dessa anmärkningar. Jag skall emellertid, till följd af frågans nuvarande läge, icke heller göra något yrkande.

Herr *J. E. Jansson* i Saxån instämde i detta anförande.

Herr *P. M. Larsson* i Löa: Då jag i likhet med den föregående talaren har den äran att representera en ort, som beröres af denna fråga, bör det icke förundra Herrarne, om äfven jag med några ord vill göra en eller annan liten anmärkning mot Utskottets motivering.

Jag var visserligen icke i Riksdagen på den tid, då beslut fattades, att bergslagen skulle utgöra half rotering och half ränta, men jag tror mig veta, att det skedde kanske mera för att derigenom få bergslagen till en bundsförvandt för den stora skatteregleringen och afskaffandet af grundskatterna i allmänhet än det direkt afsåg eller kunde afse beredande af någon nämnvärd skatteintäkt för statens behof. Och dem, som den tiden gjorde i politik i så måtto, vill jag för ingen del klandra, utan erkänner fast hellre det rigtiga och befogade i en dylik åtgärd. Men det är nu endast fråga om, huruvida, om man skulle uttaga den tillökning i mantalsräntan, som uppstått genom tackjernstiondens uppförande för tio år på en gång, detta skulle kunna ske utan att det ändrar något af hvad Riksdagen förutsatte eller tänkte sig i afseende på bundsförvandtskapet. Frågan gäller, jag betonar det, ingalunda en befrielse från denna beskattning för framtiden. Detta uttagande af tio års rätetillökning på en gång måste emellertid — det torde Herrarne medgifva — medföra många olägenheter; och då Utskottet särskildt framhåller, att olägenheterna af ett sådant förfarande icke synas förtjena afseende, skall jag såsom ett synnerligt talande skäl för motsatsen af Utskottets uppfattning och med ledning af Justitieministerns embetsberättelse för år 1880 tillåta mig påpeka, att under de 10 åren, som nu förflutit sedan Riksdagen fattade sitt förenämnda beslut, en mängd lagfarter blifvit beviljade för nye egare till samma hemman, som skola betala denna skatt. Antalet utgör nemligen för år 1880 inom

Norbergs	bergslag	42,
Skinnskattebergs	d:o	33,
Nya Kopparbergs	d:o	47,
Lindes och Ramsbergs	d:o	117,
Nora och Hjulsjö	d:o	75,
Grythytte och Hellefors	d:o	22,
Karlskoga	d:o	97,
Lekebergs	d:o	62,
Lerbäcks	d:o	29,
Filipstads	d:o	114,

Summa 638.

Detta utgör således, om man beräknar summan för tio år efter medeltalet, icke mindre än öfver 5,000 förändringar i eganderätten till åtskilliga hemman. Jag föreställer mig, att herrarne lätt finna, hvilket trassel och bråk häraf skall uppstå, när den nye egaren naturligtvis icke vill ikläda sig skatt för längre tid tillbaka, än han varit egare till egendomen. Att det här icke är fråga om någon småsak för en del af de skattdragande, kunna herrarne finna deraf, att i en bergslagsort tillökningen i mantalsrätan uppgår till 74 kronor 71 öre, hvilket för 10 år utgör 747 kronor 10 öre. Antagligen kan icke den nye egaren till sådan fastighet godvilligt underkasta sig att betala allt detta, isynnerhet om han först på senare åren mottagit sin egendom. Äfven om samme egare, som innehade hemmanet för tio år sedan, skulle vara kvar på orten och vara i stånd att betala detta belopp, är det icke säkert, att han vill det. Men nu har det, hvad värre är, inträffat att flere eller färre af dem, som afhändt sig sådan fastighet, under tiden blifvit insolventa, hafva sitt hemvist på främmande ort eller bortflyttat, ja i icke så få fall — satt sin fot på Amerikas jord; med ett ord — än det ena än det andra förhållandet kan under tiden hafva egt rum med den föregående skattdragaren, och deraf blifver följden icke allenast processer utan äfven andra stora obehag och oförskylda lidanden för den, som tagit emot egendomen och i första hand får ansvara för denna nya pålaga. Då denna tillökning i mantalsrätan öfver hufvud icke bör kunna anses utgöra någon så stor summa, sedt från statens sida, ty den belöper sig per år inom Vermlands län till 2,425 kronor 41 öre, inom Örebro län till 5,607 kronor 28 öre och inom Vestmanlands län till 1,093 kronor 22 öre, så synes det mig icke heller vara en så stor uppoffring för staten, om den för att förebygga allt trassel efterskänkte hela den nu upplupna summa, isynnerhet som staten, enligt hvad föregående talaren påvisat, genom halfva roteringen fått en inkomst, som motsvarar hvad som från början var beräknadt eller ungefär hälften af de 40,000 kronor, som tiondejernskatten inbringade.

Då vidare tackjernstionden varit en skatt, som uteslutande drabbat tackjernstillverkaren, bör det ej förundra någon, om egarne till i synnerhet de mindre värdefulla hemmanen med ovilja påtaga sig det vederlag, som skall utkrävas i form af förhöjd mantalsränta. Om det oundvikligen måste uppstå brytningar vid äfven de uppenbart rättvisaste förändringar i våra beskattningsförhållanden, så må det med allt skäl kunna tänkas att, då pålagor utdebiteras efter hemmantals grund, detta framalstrar antipati för hela åtgärden, just emedan omfång och värde af bergslagshemmanen, såväl som jag förmodar annorstädes, äro sins emellan så ofantligt olika. Det är, jag anmärker det, en väsentlig skilnad på de för 2 à 3 hundra år sedan, i en mängd fall år 1629, såsom grund för utskrifning af manskap till 30-åriga kriget, skattlagda hemmanen, hvars omfång vanligen inskränker sig till 2 à 5 hundra tunnland, till större delen bestående af afbrukad skogsmark, och i icke så få fall ligga de småhemman, som blott hafva några magra och steniga åkerlappar omkring åbyggnaden, utåt otillgängliga skogsbygder, ej sällan på 2 och 3 mils afstånd från allmän landsväg; hvaremot de nyskattlagda hemmanen, om de icke öfver hufvud taget

*Angående
åtskilliga bergs-
lagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
rätan.
(Forts.)*

*Angående
åtskilliga bergs-
lagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
räntan.
(Forts.)*

kunna anses hafva fördelaktigare läge, likväl oftats fått sig tilldelade ett större territorium af skogsmark, ett till två tusen tunnland; exempel finnes på ända till 8,000 tunnland per helt hemman räknadt, med ett bevillningstaxeringsvärde till öfver $\frac{1}{4}$ million kronor. Jag nämner detta, emedan det har synts som vederbörande då särskildt lagt an på att få hemmanens antal så stort som möjligt, hvaraf det låter tänka sig, huru det sedan den tiden gestaltat sig med pålagorna, jemfördt med de under en senare tid skattlagda hemmanen, och huru det fortfarande aflöper i bergslagen i beskattningsväg, det känner den bäst, som vet huru det är stäldt med den s. k. kommunala sjelfstyrelsen, ty resultatet deraf synes med säkra steg närma sig den mindre hemmansegarens utarmande — för att ej här omnämna andra dem likställiga skattdragare — på de enväldiga bolagens eller förmögenhetsmännens godtycke.

Jag förstår mycket väl att man skall möta mig med den invändningen, att innehafvare af dessa större hemman hafva tid att betala och jag skall icke söka bestrida befogenheten deraf, helst dessa hemman, relativt taget, äro färre till antal och mera sällan byta om egare, de der dessutom fortfarande idka sin bergsbruksrörelse, och således företrädesvis böra kunna anses såväl villige som skyldige betala, hvad som belöper sig på dem, men denna skyldighet synes mig icke kunna rättvisligen tillämpas på småhemmanens, af vägunderhåll, tingshusbyggnad etc. förut på hemmantalsgrund hårdt betungade egare, och hvilka företrädesvis skulle få vidkännas äfven denna skatt, och jag hemställer derföre till herrarne, huruvida man kan anse billigt att låta sådant passera, isynnerhet som de jemväl tvingas att skatta för dem, som förut egt hemmanen, eller männe det icke vore lämpligare att staten helt och hållet efterskänkte skatten, såsom förut skett i ett likartadt fall? I likhet med den föregående talaren vill jag också påpeka, att det icke är händelsen, som Utskottet anser, att folket i allmänhet har kännedom om huru härmed förhåller sig. Det är väl sant, att rotevakansafgiften uttagits, men hvad mantalsräntan vidkommer, förhåller det sig i sjelfva verket så, att högst få hemmans-egare, som drabbas af denna skatt, känt till huru dermed förhåller sig. Särskildt vet jag, att detta är fallet i min hemort, ty vid de icke så få arfskiften och köp jag under de senare åren uppsatt och bevittnat, har, så vidt jag kan erinra mig, aldrig varit tal om denna skatt, än mindre gjorts förbehåll om betalning deraf, vare sig på ett eller annat vis.

Om Utskottet, såsom en billighetsåtgärd, åtminstone velat proponera Riksdagen att efterskänka skatten för de första sju åren, men låta den utgå för de öfriga åren, skulle olägenheterna varit vida mindre än nu är fallet. Vid dylika fall, som förut förekommit, har Riksdagen gjort sådana medgifvanden, åtminstone har det skett en gång förut, nemligen 1870, då Riksdagen i underdånig skrivelse af den 13 Maj, angående eftergift af den vissa hemman inom Hällestads, Risinge och Vånga socknar ålagda förhöjning i mantalsräntan, yttrar bland annat: »Den vinst staten derpå skulle göra är icke heller betydlig i förhållande till de lidanden, hvaraf hemmanens nuvarande egare till en stor del oförskyldt skulle träffas. Billigheten synes derför kräfva en

eftergift för den förflutna tiden, innan kronans rätt till berörda förhöjningsräntor genom den slutliga domen blef bekräftad; och då Riksdagen endast ur denna senare synpunkt trott sig böra betrakta frågan» — så beslöt Riksdagen för sin del, att den nyssberörda hemman ålagda förhöjning i mantalsräntan skulle eftergifvas för tiden till och med det år, då den Kongl. resolutionen derom meddelades.

*Angående
åtskilliga bergs-
lagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
räntan.
(Forts.)*

Här har också redan påpekats, hvilka stora svårigheter möta för vederbörande som skola handlägga dessa frågor, och i motionen säges äfven såsom ett kardinalskäl, att samma myndighet är både åklagare och domare i detta fall. Det synes mig äfven vara inkonsequent af Riksdagen att nu besluta att dessa skatter skola uttagas retroaktivt för 10 år, då Riksdagen i afseende på ett annat bergslag, nemligen Östergötlands, förut gjort dylika eftergifter. Det torde därför, såvidt jag kan förstå, icke kunna anses förmätet af mig att hemställa, huruvida icke Riksdagen äfven denna gång skulle vilja efterskänka denna ränta för de nu ifrågavarande tio åren, och jag dristar mig därför hemställa om bifall till motionen.

Herr O. B. Olsson: Jag skall bedja herrarne erinra sig hvad som förut passerat i denna fråga. År 1871 beviljades åt dessa bergslag befrielse från tackjerns- och hyttejernsskatten. Men de nöjde sig icke härmed, utan ingingo till Kongl. Maj:t med anhållan att äfven varda befriade från jordeboksräntan. Detta hade också till följd, att Kongl. Maj:t till 1879 års Riksdag aflät proposition om att dessa hemman skulle befrias från utgörande af jordeboksräntan. Riksdagen godkände äfven detta Kongl. Maj:ts förslag, och de äro sålunda numera befriade från såväl tackjerns- och hyttejernsskatten som från jordeboksräntan. Nu återstår endast mantalsräntan, som naturligtvis blott är en försvinnande bråkdel i förhållande till öfriga grundskatter. Hvad beträffar roteringen, utgöra de endast half sådan, och denna är, i likhet med förhållandet i alla bergslag, stäld på vakans, och, såsom nogsam är känt, är detta långt billigare än om roteringen är effektiv. Dessa hemman äro sålunda befriade från de flesta grundskatter, men nu begära de ändock att blifva befriade från återstoden! Jag hemställer till Kammaren, huruvida det kan vara billigt och rätt att bifalla ett så närgånget påstående som det förevarande, att dessa bergslag måtte befrias från den ringa återstod af grundskatterna, som dem åligger. Här har vidare ordats om den orättvisa, som skulle ligga deri att förutvarande egare, som sålt dessa sina fastigheter, dervid icke underrättat köparne om de onera, som hvilade på fastigheterna till följd af mantalsräntan. Jag frågar likväl, om det är tänkbart, att en köpare, som är omtänksam om eget väl, icke skulle gjort sig underrättad om förhållanden, som borde vara klara för en hvar, då ju rättegång i tio år pågått om denna mantalsränta. Kammarkollegii utslag föll först den 12 och 26 Oktober 1880, och Kongl. Maj:t meddelade derå fastställelse i November 1881. I fråga om några andra bergslag gafs Kammarkollegii utslag först i slutet af förlidna år, och jag förutsätter att äfven dessa bergslag fortsatt rättegången genom klagan hos Kongl. Maj:t. Kan det väl vara skäl att till förmån för dem, som sålunda krängla och processa, efterskänka hvad de äro skyldiga att utgöra.

*Angående
åtskilliga bergs-
lagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
räntan.
(Forts.)*

Allra minst bör väl sådant ske i ett fall som detta, der dessa bergslag, oaktadt de redan erhållit så stora nedprutningar i sina grundskatter, fortfarande ställa till trassel angående den ringa återstoden deraf, och slutligen begära, att Riksdagen skall efterskänka dem allt, som de till följd af den tvist, de sjelfva envisats att fullfölja, dragit öfver sig. Hade de godvilligt utgjort dessa onera, hade naturligtvis icke denna efterräkning drabbat dem. Den är endast och allenast en följd af deras egen processlystnad. Alla bergslag äro nemligen icke såsom de här ifrågavarande på rest. Norbergs bergslag t. ex. har hvarje år inbetalt denna mantalsränta, och följden af att efterskänka densamma angående ett bergslag, skulle naturligtvis blifva, att staten skulle få betala åter, hvad det andra bergslaget redan inbetalt. Häraf skulle ytterligare följa ej så litet trassel.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr J. E. Johansson i Forneby instämde med Herr O. B. Olsson.

Herr J. Johansson i Bergsäng: Jag skall bedja att i anledning af hvad den siste talaren anfört få tillägga några ord till hvad jag förut yttrade. Han sade att det vore temligen närgånget att, på sätt som skett i min motion, yrka eftergift af de skatter, hvarom här är fråga. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att jag icke begärt något efterskänkande af dem för längre tid än utredningen af tvistefrågan varat och icke alls för den kommande tiden för den del af dem, som kan blifva i laga ordning fastställd till utgörande. I fråga om tillvitelsen emot desse hemmansegare att de onödigtvis processade och krånglade, ber jag få nämna, att så alldeles icke varit förhållandet, ty först år 1877, eller sex år efter det Riksdagen år 1871 fattade beslut i frågan, hade Kammarkollegium kommit på det klara med hvilka afgifter som skulle påföras särskilda hemman inom de olika orterna, hvarefter Konungens Befallningshafvande anmodades att gifva hemmans-egarne del af de verkställda ränteuträkningarne och deröfver infordra deras förklaring. De af Konungens Befallningshafvande i dessa frågor meddelade utslagen skulle derjemte underställas Kammarkollegii pröfning. Detta skedde, såsom redan är sagdt, år 1877, men först i Oktober och November månader 1881 föll kollegii utslag. Vi hafva således icke gjort annat än lemnat den förklaring som oss affordrats; och antingen besvär öfver Konungens Befallningshafvandes resolutioner blifvit anförda eller ej, skulle kollegium i alla händelser pröfvat desamma. Detta är allt. Nu först torde man inom orterna börjat delgifva Kammarkollegii i slutet af sistlidna år gifna utslag angående de särskilda bergslagen inom Örebro län, och huruvida dessa utslag åter komma att öfverklagas har jag mig icke bekant. För min personliga del har jag intet intresse i denna fråga, ty alltsedan 1872 har jag icke varit egare af sådant hemman, som ifrågavarande skattskyldighet skulle åligga. Det finnes nemligen många bergslagshemman, som icke beröras af dessa räntefrågor.

Särdeles den omständigheten, att vederbörande hafva haft ganska svårt att komma på det klara med hvad som skulle påföras, har för-

anledt det långa dröjsmålet med frågornas afgörande. Jag söker ett ytterligare stöd för denna min uppfattning deri, att hvad särskildt de flesta bergslagshemman i Örebro län beträffar, den ränteförvandling som genom det så kallade persedlejrskontraktet af år 1664 egde rum, orsakat ganska stor tveksamhet i detta hänseende, och jag vågar till och med påstå, att de hemman, som beröras af nämnda kontrakt, icke annorlunda än genom en oriktig tillämpning deraf kunna drabbas af någon ränteskuld. Men om man, såsom Kammarkollegium gjort, tager i beräkning skillnaden mellan det nuvarande markegångsvärdet och det värde som gälde på 1650-talet, då debitering af dagsverkspenningar i stället för den förut utgjorda drängelönen skulle hafva skett, så bör man icke förundra sig, att hemmanen blifvit påbördade en ränteskuld, hvars tillvaro till och med för kameralister varit obekant. Vill man deremot beräkna t. ex. drängelönen och brukshjelpen efter de vid tiden för persedlejrskontraktets afslutande gällande kronovärden, så skulle dessa hemman icke vara skyldiga något på nyssnämnda titlar i mantalsrätten. Om ifrågavarande bergslagshemman sålunda finge åtnjuta samma rätt, som åtskilliga andra landsdelar ännu i dag åtnjuta, hvilka utgöra sina räntor efter de ursprungliga persedlarnes kronovärde och icke efter nuvarande markegångsvärde på de genom förvandling under en långt senare tidpunkt tillkomna räntepersedlarne, så skulle kronans räntefordran af dessa hemman reducera sig till en obetydlighet, hvars utgörande säkert ingen velat bestrida.

I betraktande af dessa omständigheter fruktar jag, ehuru jag icke på förhand derom kan yttra mig, att dessa hemmansegare icke komma att nöja sig med Kammarkollegii utslag utan att de draga frågan under Kongl. Maj:ts pröfning. Jag vill emellertid lika litet nu som vid mitt förra yttrande göra något yrkande i frågan.

Herr P. M. Larsson i Löa: Då jag föreställer mig att det icke är skäl att upptaga Kammarens tid med något förslag till beslut, som endast kan föranleda till tidsutdrägt, så ber jag att å denna sena timma få återkalla mitt yrkande om bifall till motionärens förslag, helst han sjelf icke ansett lämpligt att framställa ett dylikt yrkande. Men på samma gång som jag inser och erkänner fruktlösheten af att nu vidare utsträcka sina händer till ett ohörsamt folk, förklarar jag mig ingalunda benägen att godkänna de argument som föreburiits af Stats-Utskottsledamoten och talaren på skånebanken emot den framställning som af motionären blifvit gjord till Riksdagen. Jag tror mig känna att motionären icke gjort sig skyldig till någon klandervärd framställning under sin riksdagsmannatid och att icke heller i den föreliggande motionen ligger något oförsvärligt och för Riksdagen eller Kammarerna ogrannlaga, utan att han tvärtom så att säga som ett lefvande lexikon nu som alltid fotat sina framställningar på djupa och vidsträckta forskning på både det ena och andra området och därför anser jag också att icke några svåra besymlningar om snöda bevekelsegrunder böra framkastas och få göra sig gällande i afseende på bergslagsorternas önskningsmål. Den som känner förhållandena i bergslagen vet allt för väl att hemmansegarnes lott i fråga om beskattning är allt annat än afundsvärd. Det skall likväl säkerligen aldrig falla bergslagsrepre-

*Angående
åtskilliga bergs-
lagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
rätten.*
(Forts.)

*Angående
åtskilliga bergs-
lagshemman
ålagd förhöj-
ning i mantals-
räntan.
(Forts.)*

sentanterna in att på något sätt klandra än mindre motverka de rättvisa fordringar på skattereformer som nu i allmänhet göra sig gällande, utan skola de nog anse som en kär pligt att i sin ringa mån få medverka till lösningen deraf, och håller jag för min ringa del före att inga farhågor om motsatsen äro för handen.

Herr O. B. Olsson: Jag hoppas att jag icke framställt några grofvare beskyllningar mot motionären och de andra, som förfäktat denna sak. Det lärer icke kunna förnekas att Riksdagen redan skänkt efter åt dessa bergslagsboar mycket och för mycket. Det har blifvit så vanligt att Riksdagen beviljar dem eftergifter att nu återstår snart icke annat för dem än att söka blifva befriade från äfven denna sista lilla afgift i detta hänseende och dessa anspråk tycker jag gå för långt. Det förundrar mig att detta kan anses obilligt från vissa håll.

Den siste talaren ordade, då han första gången yttrade sig, vidt och bredt om först denna afgifts så betydliga belopp för dem, som skulle erlägga den, men talaren begick en stor inkonsequens, då han sedermera visade huru obetydlig den i sjelfva verket var. Han sjelf uppgaf beloppet af dessa afgifter för Vestmanland, Örebro län och Vermland. Jag hemställer till Herrarne om man kan kalla det för en stor afgift, som fördelad på tre län icke uppgår till högre belopp än 9,125 kronor. Jag skulle visserligen kunna hafva mycket att tillägga i denna sak, men som jag icke vill längre upptaga Kammarens tid ber jag att fortfarande få yrka bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 5.

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.*

Föredrogs Bevillnings-Utskottets Memorial n:o 11, i anledning af Kamrarnes dels skiljaktiga beslut, dels återremiss i vissa delar af Bevillnings-Utskottets Betänkande n:o 7, angående vilkoren för tillverkninng af bränvin.

Punkten 1:

Bifölls.

Punkten 2:

Lades till handlingarne.

I *Punkten 3* hade Utskottet hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att bland de i den föreslagna förordningen angående tillverkning af bränvin intagna öfvergående stadganden skulle under paragrafnummer 50 inflyta en föreskrift af följande innehåll:

»Vid bränneri, äfven der kontrollapparat finnes anbragt, skall derjemte under första året, efter det denna författning trädt i gällande

kraft, eller så lång tid deraf, som befinnes erforderlig, förfaras så, som i 23 § 2 mom. sägs. Med afseende å tillämpningen af öfriga stadganden i 23 och 25 §§ förhållas under samma tid så, som Kongl. Maj:t i Ordningsstadgan bestämmer.»

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.*

(Forts.)

Herr Lyttkens yttrade: Herr Talman! Då denna paragraf återremitterades till Utskottet hyste jag den förhoppning att Bevillnings-Utskottet skulle framkomma med ett något så när fullständigt förslag till en noggrannare kontroll, åtminstone mer än hvad som med nu föreslagna kan ega rum. Man må icke tro att, om dessa apparater komma i verksamhet och kontrollen afstannar samt dessutom kontrollören kommer på vissa i ordningsstadgan bestämda tider, för att afläsa dem, man skulle kunna förhindra förskräningar. Jag vågar till och med påstå, att, äfven om kontrollören bor på stället och ej på annat sätt än blott genom att afläsa apparaten verkställer och utfövar kontrollen, så kunna dylika förskräningar lika väl som nu ega rum. Ty, mine Herrar, innan bränvinet kommer till kontrollapparaten kan, med nutida konstruktion af tillverkningsredskapen och helst om kontrollören dessutom på minsta vis har några gemensamma intressen med tillverkaren, bränvin afledas innan det kommer i kontrollapparaten; därför kan ingen säkerhet mot förskräning endast genom införande af dessa apparater vinnas, utan kontrollen måste ordnas så att den kan noggrant öfvervakas af öfverkontrollören och därför sättas i samband med ett utveckladt och fullständigt system för kontrolleringen.

Detta system har jag tänkt mig sålunda, att kontrollören skulle vara boende på stället och hafva så att säga polisuppsigt derstädes. Han skulle dessutom åläggas att föra en noggrann inmäsknings- och afverkningsjournal. Mäskkaren böra numreras och till sitt kubikinnehåll noggrant beräknas. Hvarje inmäskning skulle införas i mäskjournalen samt den inmäskade qvantiteten af råmaterial; å andra sidan införas hvilka kar, som under dygnets lopp äro afverkade, samt allt det under tiden erhållna bränvinet noggrant till hela sitt belopp uppmätas; det vill säga att så långt som med pumpen eller kranen kan aftappas ur sprithållaren skall för hvarje dag uppmätas. Hvad nu öfverkontrollören beträffar, skulle hans åligganden vara, icke att såsom nu blott göra ett hastigt besök i bränneriet, dervid hufvudsakliga afseendet fästes vid att efterse om papperen äro i ordning, utan han bör anställa noggrann undersökning af mäskens sprithalt, med ledning häraf beräkna hur mycket bränvin den afverkade mäskan kan anses böra hafva gifvit i utbyte och jämföra detta såväl med kontrollörens tabeller som med det af apparaten gifna utslaget. Derigenom tror jag att man skulle vinna säkerhet för att icke något bränvin kunde förskräas, vare sig innan det kommer till kontrollapparaten och spritbehållaren eller sedan. Om en dylik ordentlig kontroll infördes, tror jag för min del att de förskräningar, som nu anses ega rum, lättare skola förekommas än på det sätt Bevillnings-Utskottet föreslagit, nemligen att lita nästan ensamt på kontrollapparaterna. Man säger väl att apparaten icke kan »tummas», men innan bränvinet kommer på ort och ställe i dessa kan dock bränvin undansnillas. Är då kontrollören boende långt aflägsset, såsom ofta blefve fallet efter det nu föreslagna systemet, så har man ju icke

Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.

(Forts.)

någon säkerhet för att icke underslef, hädanefter som hittills, skola bedrifvas. Detta kan således icke undvikas, såvida man icke inför ett verkligt och effektivt system för kontrollering.

Jag skall icke göra något yrkande, ty det är väl icke möjligt att nu få någon ändring, då tankegången blifvit sådan, att dessa apparater äro så förträffliga och fullkomliga, att blott man får dem så behöfver ingenting vidare att åtgöras; sedan behöfves blott att en person reser ikring och afläser dem, och den lefvande kontrollen är öfverflödig. Maskinen kan man ej lura. Jag vill dock bedja herrarne komma i håg att den är lättast lurad, som tror sig vara omöjlig att narra, och om vi inbilla oss att vi åstadkommit en verklig och ofelbar kontroll blott genom att anskaffa dessa apparater, då först hafva vi kommit ur askan i elden.

Herr Angel: Herr Talman! Mine Herrar! Då fråga den 15 April detta år förevar i Kammaren om denna paragraf, tog jag mig friheten göra några erinringar. Då likasom nu syntes meningen vara, att alla kontrollapparater skulle anskaffas på en gång. Jag uttalade då och vidhåller ännu att jag anser det vara olämpligt att köpa ett så stort antal som 300 stycken dylika apparater, innan man har full klarhet om att de äro riktigt bra och att icke dessa penningar, som för deras anskaffande erfordras, i mer eller mindre grad äro bortkastade. Jag tog mig vid detta tillfälle friheten uttala såsom min åsigt, att 20 stycken apparater skulle anskaffas och placeras vid olika brännerier för att undersöka om de voro fullt ändamålsenliga. Jag skulle dervid också helst sett om apparater af olika system användts, för att sålunda kunna utröna hvilken som vore den bästa. Jag skulle likväl alltid hafva velat bibehålla den lefvande kontrollen ända till dess det blifvit fullt konstateradt, att den mekaniska uppfylde det dermed afsedda ändamål.

Sedermera har jag på pulpeten funnit ett uttalande i spritkontrollapparatfrågan, afgifvet af en fabrikant af dylika apparater. Man kan visst säga att, då det är en fabrikant som uttalat sig öfver sitt eget system, skulle man kunna tro att han är partisk. Derom vill jag nu icke uttala mig, men säkert är att han styrkt mig i den åsigt jag uttalade sist frågan var före. Sedan han talat åtskilligt om den af honom själf uppfunna apparaten, uppräknar han åtskilliga fel som förefinnas hos den Siemenska. »Ett tredje fel», säger han, »som hos apparaten är det största och mest beaktansvärda och som torde bevisa att apparaten till sin grundprincip är oriktig, skall här nedan framhållas. I följd af spritmassans utvidgning eller sammankrympning, vid höjning eller sänkning i temperaturen, förändras icke blott den skenbara styrkan, utan äfven volymen; alltså måste ju, för att ett riktigt resultat skall erhållas, temperaturens inflytande iakttagas äfven vid mätningen af volymen.» Han uppräknar nu några exempel, hvilka jag icke vill besvara Kammaren med att åhöra, och slutar med att säga: »En brännerieigare, som vill begagna sig af de här ofvan anförda sakförhållandena, der Siemens apparat är använd, har alltså att å spriten hålla temperaturen låg för att få apparaten att rätt betydligt missvisa till sin fördel.» Jag förstår visserligen icke saken, men då nu ytterligare det skälet tillkommit, att tankarne tyckas vara olika om den Siemenska apparatens för-

träfflighet, anser jag fortfarande icke vara skäl att anskaffa så stort antal dylika apparater, som synes vara i fråga. Då paragrafen återremitterades, hade jag verkligen tänkt att det skett i akt och mening att anställa ytterligare försök med dessa apparater, men Utskottet har måhända rätt uti att detta icke låter sig göra. Jag har icke något särskildt yrkande att framställa, men har äfven nu velat lemna mitt uttalande i frågan.

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tällverknings-
lag.
(Forts.)*

Herr Liss Olof Larsson: Jag har naturligtvis icke någon kännedom om ifrågavarande kontrollapparater, och saknar sålunda förmåga att bedöma, huruvida den Siemenska eller den Stumpkeska eller någon annan sort bör hafva företrädet, men jag tror att det vore en klok försigtighet, om man nu endast beslutade sig för ett fåtal apparater och dermed verkstälde ytterligare undersökningar, innan man, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, köpte dylika apparater för en så betydlig summa som 300,000 kronor. Det kan visst vara möjligt att dessa Siemenska kontrollapparater äro de bästa, men detta tyckes dock icke vara så alldeles säkert; då till och med från statsrådsbanken uttalats det önskansvärda uti att man jemte den döda kontrollen äfven skulle bibehålla kontrollörerna. Det skulle sålunda blifva en dubbel kontroll. Vore man så absolut säker på kontrollapparaterna, hade väl en sådan dubbel kontroll icke behöfts. Det är derföre jag anser att det vore klokt nu endast köpa några få apparater och spara med att köpa flera tills man sett att de första lemnade fullt tillfredsställande resultat, så att man icke behöfde dubbel kontroll vid hvarje bränneri, utan endast vid några få, och då man hade ett bestämdt faktum för att dessa Siemenska apparater vore fullt dugliga.

Jag trodde också för min del, att återremissen just gick i denna riktning. Utskottet anför visserligen, att under förhandlingarne i Kammararen fälts yttranden, som tycktes gå ut på, att mekaniska kontrollapparater nu icke borde annat än till ett mindre antal anskaffas för att på försök anbringas i vissa brännerier, men Utskottet tillägger, att det icke kunnat antaga, att Kammararens beslut med återremissen skett för att göra gällande en sådan åsigt. Häruti tror jag att Utskottet misstagit sig, ty åtminstone min uppfattning af Kammararens tänkesätt är, att Kammararens återremiss gälde att få ett mindre antal kontrollapparater. Jag får förklara, och jag torde knappast behöfva afgifva det förklarandet, att jag icke förstår mig på dessa kontrollapparater. Men under diskussionen i denna Kammarare och äfven i tidningspressen hafva olika tankar yttrats i fråga om deras användbarhet. När detta ärende senast var före i Kammararen, upplästes en skrivelse, som ingått från Sveriges och Norges minister i Wien och deruti han intygade, att den Siemenska kontrollapparaten blifvit allmänt antagen vid brännerierna i Österrike och Ungarn. Huru det verkligen förhåller sig med den saken, känner jag icke, men man måste väl antaga att ett officiell intyg från vederbörande minister är riktigt. Emellertid har jag händelsevis fått i mina händer en skrivelse angående denna apparat, hvilken skrivelse lyder sålunda:

»På eder förfrågan af den 21 dennes får jag med all bestämdhet meddela Eder, att Siemens i Berlin sprit-, mät- eller kontrollapparat

*Angående
förslaget till
ny brännvins-
tillverknings-
lag.
(Forts.)*

hvarken af Österrikes eller Ungerska regeringen, hvilka begge styrelser för öfrigt i denna angelägenhet gå gemensamt till väga, är antagen för kontrolländamål och får således icke vid produktbeskattning af sprit officiellt användas.

Wien den 22 April 1882.

Högaktningsfullt
Ritter von Moser—Moosbruch.

Prof. Dr.

På begäran bekräftas att i Kejs. och Kongl. hufvud- och residensstaden Wien finnes en Kejs. och Kongl. landbrukskemisk försöksstation, hvilken enligt statskalendern för Österrikiska-Ungerska monarkien af 1882 var under ledning af Herr Ignaz Ritter Moser von Moosbruch, vice president i Kejs. Kongl. landbrukssällskapet i Wien.

Af Kejs. Kongl. Österrikiska-Ungerska legationen. Stockholm den 6 Maj 1882.

Den Kejs. och Kongl. Ambassadören.

Friherre von Pfusterschmid.

Sigill.

Jag ber få nämna, att jag icke gjort den i skrifvelsen omförmälda förfrågan, likasom jag också får tillkännagifva, att den nu af mig upplästa skrifvelsen utgör en öfversättning från det å tyska språket affattade originalbrevet, hvilket jag äfven har i min hand, samt att riktigheten af öfversättningen blifvit bestyrkt af notarius publicus. Såsom herrarne finna, går denna skrifvelse i alldeles motsatt riktning mot den återopade skrifvelsen från Sveriges och Norges minister i Wien. Hvilket som är det rätta, vågar jag icke bedöma. Jag har endast velat nämna detta, utan att på något vis sätta mig till doms deröfver. Men emellertid ger detta ett stöd för min åsigt att vi böra gå till väga med viss varsamhet, så att man icke beslutar sig för att inköpa kontrollapparater för 300,000 kronor, utan att man förut genom mera omfattande försök förvissat sig om deras användbarhet. Jag vet verkligen icke hvad yrkande man skall kunna göra i denna fråga. Ty yrkar jag på återremiss, så svarar man mig genast, att detta icke tjänar till något, då Riksdagen inom några dagar skall afslutas. Detta är en gång för alla ett så slående skäl, att Riksdagens medlemmar hellre besluta sig för att utbetala 300,000 kronor och få resa hem, än de stanna kvar ännu några dagar i ändamål att Utskottet må taga denna sak i ytterligare ompröfning. Och jag inskränker mig derföre att till protokollet uttala mina tankar i saken för den händelse, som jag hoppas icke må inträffa, att man om några år kommer underfund med att kontrollapparaterna icke motsvara det afsedda ändamålet, utan att beslutet om deras inköpande varit förhastadt och 300,000 kronor utkastade rakt för ingenting. Jag vill icke bidra till ett beslut, hvarigenom staten underkastas en dylik risk, utan jag tror att det är vida lämpligare att nu endast några få apparater inköpas för att dermed anställa försök och se hvartill de duga.

Friherre Fock: Då något yrkande icke framstälts borde jag måhända för det närvarande afstå från ordet. Jag ber dock att få säga några ord med anledning af hvad under diskussionen om denna fråga yttrats.

Den förstärkning i kontrollen, som talaren på hallandsbänken nu förordnat, innebär ett kontrollsystem, som ingalunda är nytt. Jag vill dervid fästa uppmärksamheten å att det är ingenting som hindrar utan att tvärtom ganska många skäl tala för användande äfven af detta system, hvilket begagnas öfverallt, der beskattningen sker efter mäskkarsrymden, i synnerhet om systemet skall kraftigt tillämpas. Öfverkontrollörerna äro dock icke ständigt närvarande vid brännerierna. Tvärtom, de komma dit endast efter långa mellantider. Herrarne föreställa sig kanske, att efter kontrollapparaternas införande några kontrollörer icke längre skulle erfordras. Nu är likväl meningen att kontrollören skall minst hvar annan dag besöka bränneriet; och det är icke något flygtigt besök som han skall göra, utan han skall ordentligt gå igenom och granska allting, och det kan äfven hända att han får göra de anteckningar öfver inmäskningen och dylikt, hvarom Herr Lyttkens talade. Detta kan hafva goda skäl för sig; men det är en sak, som Kongl. Maj:t kan i ordningsstadgan föreskrifva. Jag har varit betänkt på att föreslå Herr Finansministern åtskilliga åtgärder i den vägen, att intagas i den nya ordningsstadgan. Meningen är alldeles icke att på något sätt lemna kontrollen vind för våg. Att det skulle vara så lätt att leda bränvin på bivägar från kylrummet derföre att kontrollören icke är i bränneriet, betviflar jag, ty det finnes alltid en icke så obetydlig personal i bränneriet närvarande, och med de svåra ansvars-påföljder, som äro stadgade, tror jag det vore särdeles djerft att göra ett sådant försök. Och ett sådant kan för öfrigt lika väl göras nu; talaren på hallandsbänken vet lika väl som jag, att kontrollörerna nu icke äro så ständigt närvarande i brännerierna utom då de äro sysselsatta med uppmätningar och andra göromål; men då de icke äro der, så finnes ingen kontrolltjensteman, som öfvervakar bränneriet.

Man har här talat om att det skulle vara skäl att anskaffa ett mindre antal apparater, t. ex. 20 eller 30, för att få dem vederbörligen provade om de vore lämpliga. Men för det ändamålet vore det väl icke skäl att anskaffa så många som 20 eller 30, ty försöken kunna lika väl göras med två eller tre. Sådana försök äro dock redan gjorda, icke med 20 eller 30, icke med två eller tre utan med flera tusen apparater, och resultatet af dem har varit tillfredsställande. Något skäl att anställa än ytterligare försök förefinnes således ej.

Den ärade talaren på dalabänken började sitt anförande med ett tillkännagifvande, att han icke hade någon kännedom om apparaterna; han slutade sitt anförande med samma yttrande; och hela hans anförande vittnade om riktigheten af detta påstående. Deremot har han vid ett annat tillfälle ganska tydligt uttalat hvad han fordrade af en kontrollapparat, nemligen att den skall mäta och profva bränvinet och »supa upp» det också.

Hvad nu återremissen beträffar, så får han ursäkta, om man ur den diskussion som här egde rum för några dagar sedan hade ganska svårt att klart inse hvad meningen var, ty så många olika yrkanden gjordes då, såväl på afslag som återremiss som äfven på inskränking af antalet apparater äfvensom derpå att Kammaren skulle instämma i Första Kammarens beslut eller åtminstone i grunderna för detsamma. Utskottet har antagit att det sista yrkandet var orsaken till återremissen.

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.*
(Forts.)

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.*
(Forts.)

Här talades äfven från dalabänken om ett från Österrike erhållet bref. Jag såg också det brefvet, och såg då att det egentligen var utgåendet från den firma, som tillverkar de apparater, hvilka här egentligen uppträdt täffande med de Siemenska apparaterna. Det sadet i detta bref, att i Österrike-Ungarn skulle denna apparat icke vara införd. Det är en sanning; den är det icke i och för beskattningsändamål, åtminstone i allmänhet, emedan i Österrike-Ungarn, med den bränvinslagstiftning som der finnes, den icke kan blifva allmänt införd. Detta land är i fråga om bränvinstillverkningen till en viss grad i samma ställning nu, som vårt var för femtio år sedan. Der finnas nemligen i verksambhet 150 å 160 tusen brännerier. Ibland dem äro endast några hundra jemförliga med våra brännerier; alla de andra äro små brännerier, i hvilka sannerligen icke någon kontrollapparat vare sig af ena eller andra slaget kan anbringas. Om det skulle blifvit fråga om att på de gamla husbehofsbränneriernas tid, då vi hade 100,000 eller mera af sådana anstalter, sätta upp kontrollapparater till ett pris af mellan 700 och 800 kronor stycket, så skulle man hafva ansett detta såsom en löjlighet. Siemenska apparaten är dock införd i Italien och Ryssland samt äfven vid åtskilliga större brännerier i Österrike.

Jag hade icke ämnat yttra mig om det cirkulär, som blifvit utdeladt af den svenske konstruktören af kontrollapparaten, men då det blifvit omnämndt här i Kamraren, så beder jag att få yttra mig något om detsamma, egentligen derföre att denne konstruktör tilltrött sig att meddela en skarp kritik af den Siemenska apparaten.

Det kan icke vara min mening — och herrarne hålla mig säkert räkning derför — att nu ingå i några tekniska detaljer för att bemöta de anmärkningar som blifvit gjorda af ifrågavarande konstruktör; men så mycket kan jag säga, att genom dessa anmärkningar har han till fullo visat, att han icke känner till konstruktionen af de Siemenska kontrollapparaterna. Jag står för mina ord, mine Herrar! Det fel, han anmärkt såsom det största, är nemligen vid Siemens kontrollapparat till följd af dess konstruktion till största delen upphäfdt. Han har vidare visat att han icke förstår att använda de alkoholometriska tabellerna. Han har nemligen räknat ut de fel han anser att Siemenska apparaten begår; men för den beräkningen har han använt origtiga tabeller. Jag står också i det fallet för mina ord. Derigenom har han fått felet icke obetydligt större än det i verkligheten skulle vara. Samma fel som han påpekat hafva också anförts i tidningarne och blifvit derstädes af sakkunnig person bemötta och vederlagda. Detta låtsar han icke alls om i sitt cirkulär. Han visar vidare att han icke känner vilkoren för bränvinstillverkningen, då han jemväl antager att spriten från kylredskapen i temperatur kan variera ända till 20 grader; den ena dagen skulle temperaturen kunna gå upp till 5 grader, den andra åter ända till 25. Men en hvar som tillverkar bränvin vet, att detta icke kan ega rum utan en högst betydlig förlust för tillverkaren sjelf. Han har vidare visat att han fullkomligt missförstått naturen af de fel han omtalat. Han säger, att om bränvinet profvas vid en temperatur af 5 grader, mäter Siemens kontrollapparat 1 procent för litet och om bränvinet profvas vid 25^o mäter den 1 procent för mycket.

Jag har redan sagt att fel kunna uppstå, ehuru jemförelsevis små mot hvad han uppgifvit; men det origtiga i hans uppgift ligger deri, att han säger att apparaten mäter 2 procent orätt. Detta är, för att taga ett populärt exempel, detsamma som om jag, om vid målskjutning å taffa kulan ena gangen träffar 5 tum till venster och andra gangen 5 tum till höger om prickken, skulle påstå att geväret slår fel på 10 tum. Jag vill nu icke alls yttra mig om denne uppfinnarens egen apparat, men har ansett mig skyldig, då fråga derom en gång blifvit väckt, att upptaga de anmärkningar man gjort emot den Siemenska apparaten. Hvad man nu också kan hafva för begrepp om apparaten i öfrigt, så är det dock säkert att, äfven om man derjemte blifver nödsakad att bibehålla hela kontrollpersonalen, såsom förut yttrats och af en talare på hallandsbänken nyss antydts, skall dock denna apparat utgöra det kraftigaste medlet att förekomma de sorgliga underslef, hvarpå exempel förekomma, om också icke i den omfattning som ryktet med sin vanliga öfverdrift förkunnat.

För min del har jag således intet annat yrkande att göra än på bifall till Utskottets förslag.

Herr C. Aron Jönsson: Sedan Första Kammaren redan fattat beslut i frågan, tror jag för min del att här icke är annat att göra än bifalla hvad Utskottet föreslagit. Då jag säger detta, beder jag på samma gång få anmärka att det är ganska ledsamt, att de, som under diskussionen i Kamrarna förra gangen i denna fråga yrkade på återremiss, icke tillika framstälde ett fullständigt förslag, som visade på hvad grund återremissen skulle ske. Något sådant förslag framställdes alls icke uti Kammaren; men uti Utskottet uppträdde jag och förklarade att efter den diskussion, som i Andra Kammaren egt rum, jag ansåg att återremissen af frågan egt rum i syfte, att Bevillnings-Utskottet för Riksdagen skulle framlägga förslag om inköp af ett större eller mindre antal dylika kontrollapparater. Jag sade att jag efteråt samtalat härom med flere af Kammarens ledamöter och att jag under diskussionens gång funnit många, som hyllade samma mening; men man svarade mig, att då Första Kammaren icke återremitterat frågan i detta syfte, kunde Bevillnings-Utskottet icke upptaga ett sådant yrkande. För min del ansåg jag, att det rättaste hade varit, om man nu endast inköpt ett mindre antal dylika apparater. Men jag fick då till svar: »om så kunde ske och man bestämde sig för att nu endast inköpa 20, 30 eller 50 apparater, hvem tror Jönsson då skulle vilja mottaga en dylik apparat vid sitt bränneri? Den bränvinsbrännare, som finge en sådan apparat sig tillsänd från chefen för kontrollbyrån och blefve ålagd deraf begagna sig, skulle genast blifva ansedd för »lurendrejare,» jag begagnår detta uttryck, emedan jag knappt vet hvad jag skall kalla honom. På den anmärkningen svarade jag att, om så vore förhållandet, så vore de lönbrännare allesamman. Om jag hade varit bränvinsbrännare och Riksdagen hade beslutat att ibland rikets 300 brännerier 30 eller 40 skulle göra försök med dessa apparater, så skulle jag hafva varit den förste att i mitt bränneri mottaga en sådan apparat. Men när jag får ett sådant svar från chefen för kontrollbyrån och från åtskilliga andra

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.
(Forts.)*

*Angående
förslaget till
ny brännvins-
tillverknings-
lag.*
(Forts.)

ledamöter inom Utskottet, då har jag knappast någon respekt mera för dessa brännvinsbrännare; jag rår då verkligen icke för att jag icke längre vet hvad jag skall tro dem om. För min del hade jag emellertid trott att det för närvarande hade varit riktigast att göra början med denna försöksanstalt, om jag så får kalla den, vare sig att försökens antal inskränkt sig, såsom en talare föreslog, till 20 eller utsträckts ända till 50, då man ju också haft tillfälle att utröna hvilken af de olika slags apparaterna vore att föredraga, men då jag inom Utskottet erhöll ett sådant svar, som jag nämnt, ansåg jag det icke vara värdt att reservera mig. Jag har emellertid velat till protokollet uttala dessa mina tankar, men skall icke tillåta mig göra något yrkande.

Herr Lyttkens: Då Herr Chefen för kontrollbyrån säger, att han är fullt öfvertygad att, om vi endast införa dessa kontrollapparater, så få vi dermed den kraftigaste kontroll vi kunna önska, så är det just en sådan åsigt, som jag här anser mig böra bekämpa. Emellertid har jag ingenting emot, att sådana apparater införas; men att här inlåta sig i någon diskussion angående hvilken af de ifrågavarande apparaterna kan vara den bästa, det anser jag för ingen del lämpligt, då vi här icke kunna anses vara en teknisk byrå, utan må vi öfverlåta åt Kongl. Maj:t att afgöra den saken; vi kunna i allmänhet icke anses tillräckligt sakkunnige dertill, men det är emot den föreställningen, att genom införande af apparaten all annan kontroll skall anses blifva snart sagdt öfverflödig, det är deremot jag ansett mig böra inlägga en allvarlig gensaga. Chefen för kontrollbyrån sade äfven att en bränneriegare »icke skulle våga att försöka undansnilla något brännvin derföre, att ansvaret för en sådan försnillning vore så strängt och det vore svårt för honom att undgå att blifva upptäckt, då ju alltid vid bränneri finnes en hel hop menniskor. Är det ej samma förhållande nu, och ändå påstås att så stora försnillningar ega rum; och att äfven sedan apparaterna blifvit införda det kan gå för sig, vågar jag påstå, såvida ingenting vidare göres än blott att införa dessa apparater. Nattetid, då försnillningen kan anses vara lättats att utföra, behöfver ej någon annan än egaren eller bränneristen vara i bränneriet eller afverkningsrummet. Jag kan och vill visserligen icke stå här och upp-repa alla de sätt, på hvilka brännvinsbrännarne kunna gå till väga för att undansnilla brännvin, men nog skulle jag kunna visa chefen för kontrollbyrån, huru sådant ganska lätt låter sig göras, och att brännvin, medelst anbringande på lämpligt sätt af en guttaperkaslang kan afledas innan det kommer i kontrollapparaten, och om så är, hvad hafva vi väl då vunnit med dessa apparater. Nej, mine Herrar, för att vi skola hafva någon nytta af dessa kostsamma apparater måste derjemte hela systemet ändras och förbättras. Kontrollören bör hädanefter som hittills bo på stället och der tjenstgöra snart sagdt såsom polis; han skall oafåtligt öfvervaka bränneriet. Med mindre ej kraftiga åtgärder vidtagas, skall det snart blifva med brännvinsbrännarne som det förr i verlden var med köpmännen; så länge de orimligt höga tullarne funnos kvar, ansågs nemligen knappt någon köpman kunna vara ärlig, de ansågos alla vara lurendrejare, och huru var det väl annat möjligt?!

Lurendrejaren kunde sälja sin vara för lägre pris än hvad tullen utgjorde, huru skulle väl då en ärlig köpman kunna bestå i konkurrensen med lurendrejaren? Antingen måste han själf blifva lurendrejare eller också gick hans affär under och bara lurendrejare voro kvar vid yrket. Och på samma sätt kan det blifva med bränvinsbrännarne, om ej en ordentlig kontroll införes. Sedan vi nu vid denna riksdag ytterligare höjt tillverkningsskatten på bränvinet ej så obetydligt, så blifver vinsten för den som kan lyckas undansnilla en del bränvin från beskattning verkligen så stor, att det blifver svårt om icke omöjligt för den ärlige bränvinsbrännaren att bestå i konkurrensen med den som lyckas undansnilla större eller mindre del från beskattning. Följden blefve att alla hederliga bränvinsbrännare måste gå under eller upphöra, och endast de oärliga fortsätta handteringen. Jag förmodar, att ingen här anser detta skulle vara till vinst för landet. För att förekomma sådant får staten icke se på en något ökad kostnad, utan hålla kontrollör om så behöfves för hvarje bränneri. Men icke nog med detta; en hufvudsak är att till öfverkontrollörer utses sakkunnige personer, och icke, såsom nu ofta skett, personer, som man vill skaffa ett lefvebröd till döddagar, men som icke äro tillräckligt kunniga i den handtering som de skola kontrollera. Det är på dem som hufvudsakliga vigten ligger, ty de skola vara de som öfvervaka att kontrollören ärligt utför sitt åliggande. Öfverkontrollören bör kunna genom sacharometrisk och areometrisk prof af mäsken kunna beräkna hur mycket bränvin borde angifvits till beskattning och, om stor skilnad förefinnes emellan det beräknade och det af kontrollören bokförda, kunna se och bedöma orsaken till skilnaden och om några åtgärder från hans sida deraf kunna föranledas.

Jag vill ej upptaga Kammarens tid med att ingå i vidare detaljer öfver huru en ordentlig kontroll enligt min åsigt bör ordnas. Jag har här blott velat antyda hufvudgrunderna för densamma och framför allt framhålla, att man ej med kontrollapparaternas införande må tro att ingenting vidare behöfver göras. Jag vågar påstå, att om ärliga kontrollörer och kunniga öfverkontrollörer hade användts, så hade inga apparater behöfts, men att äfven om aldrig så väl konstruerade apparater anskaffas, kunna dock ej kontrollörer och öfverkontrollör undvaras och ej heller få de af mig här nämnda egenskaper hos dem felas. Jag har intet yrkande att göra, har blott velat till protokollet ännu en gång uttala min mening i denna fråga.

Herr Wallenius: Då jag har mycket grundad anledning att befara, att dessa kontrollapparater, om de införas, icke komma att verka till gagn i fråga om ärlighet vid bränvinstillverkningen, utan att tvärtom vida större underslef kunna utföras om man uteslutande i och för kontrollen förlitar sig på dessa apparater och i öfrigt lemna brännerierna vind för våg, så kan jag naturligtvis icke annat än önska, att de icke måtte varda antagna eller åtminstone icke köpas till så stort antal, som nu blifvit föreslaget. Här har af Bevillnings-Utskottets ordförande blifvit sagdt, att det straff, som drabbar den som blifver öfverbevisad om att hafva gjort något försök att undansnilla bränvin från uppmätning, skulle vara så ofantligt strängt, att derfor ingen skulle våga

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.
(Forts.)*

*Angående
förslaget till
ny brännvins-
tillverknings-
lag.*
(Forts.)

att göra ett dylikt försök, men detta straff är dock, som vi sett, icke svårare, än att det kan aftjenas med penningar, och då kan det väl svårligen sägas vara så ofantligt strängt.

Vidare har det blifvit sagdt, att dessa Siemenska apparater redan vore tillräckligt provfåde, då de ju användts i tusental; men tusentals sådana apparater hafva äfven blifvit kasserade, och då kan väl det ena antagas bevisa lika mycket som det andra.

Samme talare har äfven påstått, att det bref, som af en Kammarrens ledamot nyss blifvit uppläst och som upplyste, att dessa Siemenska apparater icke voro införda i Österrike-Ungarn, skulle förskrifva sig från en konkurrent till firman Siemens & Halske. Må vara att så är, men detta bref har emellertid gifvit dementi åt den uppgift, som förut blifvit oss lemnad, om att dessa apparater skulle vara antagna i Österrike-Ungarn, och då har brefvet äfven uppfyllt sitt ändamål.

Ordföranden i Bevillnings-Utskottet säger nu, att dessa Siemenska apparater äro de bästa i världen, men på samma gång förklarar han sig icke här vilja ingå i någon diskussion om hvaruti deras stora företräde skulle bestå, och det må nu vara ganska naturligt; men det är icke blott här i Kammarren, som han vägrar att derom inlåta sig i någon diskussion, utan äfven öfver allt annorstädes är det omöjligt att förmå honom att redogöra för hvari deras företräde består. »Jag står för mina ord», säger han, och det kan nu låta ganska bra, men det är icke allom gifvet att kunna återropa sig sjelf såsom en så ofantligt öfverlägsen auktoritet; och uttrycket må få stå för hans egen räkning.

Då jag för min del icke är någon vän af dessa apparater och anser olämpligt att de införas till så stort antal, som här blifvit förslaget, kan jag naturligtvis icke heller vara med om att bifalla Utskottets hemställan.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Thempander: Efter det yttrande Bevillnings-Utskottets ärade ordförande nyss afgifvit, har jag icke mycket att tillägga. Men jag har dock ansett mig böra med ytterligare några ord fästa Kammarrens uppmärksamhet på beskaffenheten af detta ärende. Det är här fråga om att vidtaga en lagstiftningsåtgärd, det är fråga om att antaga en förordning angående tillverkning af brännvin. I denna förordning har Kongl. Maj:t åsyftat att intaga bestämmelser, hvarigenom den nu varande kontrollen skulle förstärkas medelst införande af mekaniska kontrollapparater, och i motsats till den siste talaren har jag mycket grundad anledning antaga att behovet af en dylik skärpt kontroll är synnerligen trängande. Kammarren har redan vid en föregående behandling af detta ärende antagit en mängd paragrafer, i hvilka förutsattes införande af dessa mekaniska kontrollapparater, och Kammarren har sålunda erkänt att den anser sådana böra finnas. Man må nu tvista om hvad den ene eller andre enskilde ledamoten åsyftade med den förra gången beslutade återremissen af ärendet; men äfven jag var närvarande vid den diskussion, som då egde rum, och jag erinrar mig mycket väl att särskildt den talare från Halland, hvilken först i afton hade ordet, mycket

starkt framhöll såsom skäl för återremissen behovet af ett stadgande, som gick ut derpå att under den första tiden för kontrollapparaternas användande bibehölles den lefvande kontrollen af kontrollörerna. Jag förklarade då, med anledning af detta uttalande, att jag så mycket mindre kunde hafva något emot ett stadgande i sådant syfte, som jag icke tänkt mig att det skulle kunna gå till annorlunda och som jag till statsrådsprotokollet uttalat såsom min åsigt, att den lefvande kontrollen borde bibehållas under den första tiden för att hos allmänheten bereda förtroende för apparaterna. Nu har samme talare uppgifvit att han anser kontrollörer fortfarande behöfliga, och detta icke blott under den första tiden. Jag vill visst icke jäfva hans uppgift derom, att bränvinsbränningsnäringens utöfvande kan på sina ställen fresta till sådana lagöfverträdelser han antydt, äfvensom jag visst icke vill förneka att så beskaffade förhållanden, som han omnämde, kunna vara förtjenta af lagstiftarens uppmärksamhet. Det kan nog hända att man för alltid blir tvungen att jemte dessa mekaniska kontrollapparater bibehålla den lefvande kontrollen för att förskaffa sig den största möjliga tygghet mot alla underslef, men detta minskar ingalunda behovet af kontrollapparaterna, emedan de visat sig behöfliga för att vara en kontroll på kontrollörerna.

Hvad åter beträffar farhågan för att statskassan skulle ådraga sig alltför stor utgift genom dessa kontrollapparaters anskaffande, så beder jag få säga att detta blefve en ibland de utgifter, som det synes mig att Kammaren minst bör frukta. I detta afseende vill jag erinra derom att Kammaren redan antagit en paragraf som bestämmer att af-dunstningsprocenten, som hittills varit 3 procent, skall nedsättas till 2 för att bereda staten en ersättning för den ökade kostnad den komme att vidkännas, ifall detta förslag antages. Uti bränvinskommitténs betänkande finnes en utredning, som tydligt ådagalägger att denna ökade beskattning på näringen lemnar statskassan en sådan inkomst, att den icke blott betäcker de ökade omkostnaderna för underhåll, bostad och föda åt kontrollörerna, utan äfven amorterar omkostnaden för anskaffandet af kontrollapparaterna. Men staten har att påräkna en ytterligare ersättning genom den minskning i kontrollkostnad, som blifver en omedelbar följd af apparaternas anskaffande, hvarigenom de gamla brännerivittnena blifva obehöfliga och den årliga utgiften af 50,000 kronor för deras aflönande således kommer att försvinna. Jag hemställer, om icke denna minskning i utgifter, 50,000 kronor årligen, snart kommer att godtgöra staten för kontrollapparaternas inköp. Men den största vinsten, som denna åtgärd skulle medföra, är och blifver ändock alltid den ökade statsinkomst, som uppstår derigenom att allt i landet tillverkad bränvin verkligen blifver föremål för beskattning. Hvad åter angår förslaget att endast anskaffa ett fåtal apparater, så kan jag icke finna annat än att ett bifall dertill innebär detsamma som att afslå hela lagen. Det är ju icke någon lagstiftningsåtgärd att fordra det dylika experiment skola företagas, och hvad särskildt angår yrkandet om att dessa experiment skulle anställas under ännu ett år, så vågar jag i rak motsats till den förste talaren på hallandsbänken påstå, att detta icke skulle tjena till någonting alls; ty apparaten har blifvit

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.
(Forts.)*

*Angående
förslaget till
ny brännvins-
tillverknings-
lag.*
(Forts.)

pröfvad icke blott under ett, utan under flera år i flera främmande länder på det allra noggrannaste sätt af sakkunnige personer, och bland annat har i Berlin en särskild kommission varit tillsatt för behandling af denna sak.

Jag har redan vid ett föregående tillfälle förklarad att jag icke eger de tekniska insigter, som erfordras för att bedöma kontrollapparaters beskaffenhet och konstruktion; men så mycket vill jag säga, att alla dessa anmärkningar mot den Siemenska apparaten, som i tryck förekommit och här framhållits af just nämnda kommission, som uppställt alla möjliga anmärkningar, som mot denna apparat kunnat framställas, erhållit den mest fullständiga vederläggning. Man kan således, enligt min åsigt, icke komma längre genom fortsatta experiment. Jemväl i vårt grannland Danmark hafva dylika experiment blifvit verkställda, hvilka slutat med det resultat, att regeringen, som ansett den Siemenska apparaten erbjuda den största möjliga trygghet för erhållande af en noggrann kontroll, till representationen aflåtit förslag om nämnda apparats införande. Jag finner deri ett ytterligare stöd för min åsigt att ingenting vidare skall vinnas med fortsatta experiment. Jag vill visserligen icke bestrida, att ju icke till äfventyrs i framtiden ännu mera tillfredsställande kontrollapparater skulle kunna uppfinnas, detta må för oss vara ett önskningsmål, men det bör emellertid icke nu föranleda, att vi undanskjuta ett tillfälle att anskaffa den apparat, hvilken befunnits vara den bäst betryggande, som hittills kunnat uppvisas.

Med stöd häraf hoppas jag att Kammaren, i konsekvens med det beslut, Kammaren förut fattat, nu ville bifalla föreliggande, af Utskottet gjorda hemställan.

Friherre Fock: Jag vädjar till Kammarens ledamöter, huruvida jag vägrat svar åt någon af dem, som af mig begärt någon upplysning i denna fråga. Jag har icke vägrat att lemna sådana upplysningar, jag har tvärtom vid alla tillfällen, som erbjudit sig, sökt att förklara mina åsigt i detta hänseende. Hvad som härvidlag måhända kan läggas mig till last är, att jag icke velat ingå i en mängd tekniska utredningar, som voro alldeles omöjliga för Kammaren att vid ett allmänt sammanträde fatta; men detta rörde endast några i tryck framställda anmärkningar mot Siemens apparat, hvilka anmärkningar jag för min del förklarad vara origtiga. Det ämnar jag stå för; jag är färdig att för hvem som helst, som det påyrkar, leda i bevis hvad jag sagt i detta fall.

Men det var icke för att säga detta, som jag begärde ordet; ty jag kan mycket gerna smälta så beskaffade förebräelser och jag vet tillika, att Kammaren skall fritaga mig från dem. Dessutom har jag varit med alltför länge, för att jag icke skulle kunna med jennmod bära dem. Anledningen hvarför jag begärde ordet var det beslut, Kammaren redan fattat angående § 24; denna paragraf, som handlar om mekaniska apparaters anskaffande, är redan af båda Kamrarne och således äfven af Riksdagen antagen; och Kammaren har dessutom godkänt åtskilliga ansvarsbestämmelser i fråga om användandet af nämnda apparat. Om nu Kammaren skulle besluta att icke anskaffa dylika apparater, så böra väl de som påyrka detta äfven vara betänkta på

att, om icke deras mening är att göra kontrollen hädanefter svagare än förut, formulera ett förslag om hvad som skall sättas i stället för ifrågavarande apparater.

Vi hafva redan beslutat låta bränvinstillverkarne vidkännas en minskning i afdunstningsprocenten å det bränvin, som tillverkas, för att dermed betala apparaterna, hvilkas anskaffande således icke skulle komma att medföra några synnerligen stora, om ens några kostnader för staten. Är det skäl att göra så mycket väsen eller, rättare sagt, oväsen för en sak, som verkligen är så pass enkel som denna.

Jag ville blott fästa uppmärksamheten derpå, att det icke är nog med att afslå paragrafen i fråga, utan man måste äfven sätta något annat i stället.

Herr Sven Nilsson: Jag hade knappast väntat att någon diskussion i denna fråga skulle uppstå efter den formulering Utskottet gifvit det föreliggande förslaget. Såvidt jag kan förstå, hade åtminstone Herr Lyttkens bort vara nöjd med detsamma, såvida han ej afser att omintetgöra hvad Riksdagen redan beslutat. Dessutom vill jag ytterligare fästa Kammarens uppmärksamhet derå, att, såsom den siste talaren förut anmärkt, Riksdagen redan antagit flera paragrafer af Kongl. Maj:ts förslag till ny lag angående bränvinstillverkningen, grundade på förutsättningen af att dessa apparater skola vid kontrollen användas, och således godkänt Kongl. Maj:ts förslag om kontrollapparaternas införande. Riksdagen har dessutom redan beslutat att vittnena vid bränvinets uppmätning och profning skola försvinna, hvaraf följer, att om nu förslaget om kontrollapparaterna förkastas, kontrollen vid skattens bestämmande i väsentlig grad förminskas. Riksdagen har derjemte beslutat att kontrollören icke längre skall hafva sin bostad hos tillverkaren, utan på annat håll, hvarigenom den nuvarande bestämmelsen, att kontrollören skall bo vid bränneriet, blifvit upphäfd, Jag hemställer vid sådant förhållande till Herr Lyttkens, huruvida han kan anse det vara lämpligt att, då Riksdagens båda Kamrar redan fattat sitt beslut i alla dessa afseenden, han i allt fall vidhåller sin mening, att kontrollapparaterna icke böra införas vid brännerierna, och att kontrollören skall såsom förut bo invid bränneriet och hos tillverkaren; det vore ju att upphäfva ett af denna Riksdag redan fattadt beslut. Det är alldeles uppenbart för den som opartiskt vill se denna fråga, att efter det nya kontrollsystemets införande kontrollören icke behöfver hafva sin bostad i eller i närheten af bränneriet, lika litet som detta varit nödigt, eller ens ifrågasatts under den nuvarande lagstiftningen. Ätminstone har detta icke ansetts vara behöfligt på de flesta ställen i Skåne. Men bestämmelsen om kontrollapparaternas införande, och förändringen om kontrollörernas bostad, måste för statsverket medföra högst betydliga besparingar, icke minst derigenom att uti de flesta fall en kontrollör kan hafva tillsyn öfver flera brännerier. I vissa församlingar inom den provins jag tillhör finnas ända till sex brännerier, belägna på knappast $\frac{1}{4}$ mils afstånd mellan dem som äro längst från hvarandra; men vid nästan hvarje af dessa brännerier har hittills i allt fall funnits behöfligt att anställa en kontrollör. Att en enda kontrollör skall genom antagandet af dessa apparater kunna

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.
(Forts.)*

*Angående
förslaget till
ny brännvins-
tillverknings-
lag.
(Forts.)*

hålla noggrann tillsyn öfver alla dessa brännerier är temligen säkert, och således kontrollörernas antal kunna i högst väsentlig mån minskas och detta oaktadt hvarje dag, icke allenast en, utan flere gånger, kunna besöka de under hans tillsyn ställda brännerierna och dervid utöfva nödig kontroll.

I afseende på dugligheten och användbarheten hos det ena eller andra slaget af apparater, eller hvilket slags apparater som skola anskaffas, derom kan i denna lag icke någon bestämmelse införas, enär i detta fall det måste bero på Kongl. Maj:ts att anskaffa de för ändamålet mest lämpliga och tillförlitliga apparater, som stå att erhålla. Sådana detaljbestämmelser kunna naturligtvis icke lämpligen införas i en lag, utan böra i detta lika som i andra dylika fall öfverlemnas åt Kongl. Maj:ts bepröfvande. Så äfven i afseende å antalet apparater, som skola anskaffas; ty om antalet kommer att blifva större eller mindre, kan man på förhand icke beräkna; ty detta beror på huru många brännare som finnas, deras antal kan både ökas och minskas, en dylik bestämmelse kan således icke intagas i lagen. Denna fråga får ordnas på ett helt annat sätt, och Kammaren vet nog att på Stats-Utskottets bord hvilat frågan om ett anslag af 300,000 kronor för anskaffande af apparater. Först då förslaget härom blir föremål för Kammarens behandling, torde tiden vara inne att tala om, huru stort antal som må vara behöfligt och derefter rätta anslaget. För min del är jag lifligt öfvertygad om nödvändigheten af att anskaffa apparater till alla brännerierna på en gång, och jag tager härvid hänsyn icke blott till nödvändigheten för staten att få en säkrare kontroll, utan äfven till den jemförelsevis billiga kostnaden af 300,000 kronor, hvartill de blifvit bestämda att kosta och hvilket belopp jag anser vara en så liten bagatell emot de fördelar, staten skulle vinna, att enligt min åsigt ett afslag skulle innebära en stor misshushållning och således vara mindre välbetänkt, då Första Kammaren redan bifallit förslaget samt Riksdagen i öfrigt i föregående punkter beslutat sådana bestämmelser, hvilka jag anser omöjligen kunna tillämpas, så vida icke föreliggande förslag antages. Jag hoppas dessutom att Kammaren för sin egen skull och på det Kammaren icke inför en bedömande allmänhet icke skall göra sig rent af löjlig, att Kammaren nu skall godkänna de återstående paragraferna af förslaget, och hemställer jag vördsamt, att Kammaren ville bifalla den föredragna punkten, hvilket enligt min fullkomligaste öfvertygelse är välbetänkt.

Herr Wallenius: Då den föreliggande frågan senast förevar till behandling hos Riksdagen, så uppfattade jag den diskussion, som egde rum, sålunda, att jag ansåg att Andra Kammaren för sin del uttalade en önskan att icke alla, utan endast ett mindre antal af de erforderliga apparaterna skulle anskaffas, samt att ett så beskaffadt förslag affäts vid återremissen till Utskottet. Då emellertid Bevillnings-Utskottet icke affattat sitt betänkande i öfverensstämmelse med de åsigt, Andra Kammaren vid föregående tillfälle uttalat, så anser jag mig nu berättigad att yrka bifall till mitt förslag, hvarå jag hemställer att Herr Talmannen ville framställa proposition.

Herr C. Aron Jönsson: Det är visserligen sant, att Kammaren fattat sådant beslut, som uttalats från statsrådsbänken, nemligen att borttaga den ena procenten af afdunstningen, så att, i stället för att denna förut varit tre, den nu skulle beräknas till två procent. Men, mine Herrar, är förhållandet sådant, att såväl komitén som Kongl. Maj:t kunnat göra en sådan framställning, hvad bevisar detta annat än att bränvinsbrännaren förut icke betalat den skatt han enligt författningen bort erlægga? Denna framställning är ju ett talande bevis på att bränvinsbrännaren icke skattat fullt för det tillverkade quantum. Det belopp, som man angifvit, att staten skulle få tillbaka genom denna afdunstningsprocent, är visserligen stort; det uppgår enligt gjorda beräkningar till 140,000 kronor. Men jag ber med afseende härpå få nämna, att Riksdagen beslutit, att staten skall betala den lefvande kontrollens underhåll, att gifva den rum, föda och aflöning, hvilket förut tillhört bränvinsbrännarne. Då nu staten åtagit sig detta, tror jag att denna kostnad kan till en stor del betäckas med den present som herrarne anse att staten får af bränvinsbrännarne genom denna ena procent.

Hvad de mekaniska kontrollapparaterna beträffar, har Herr Sven Nilsson sagt, att man icke i en lag kan införa en sådan bestämmelse som att ett visst antal af dessa apparater skola uppsättas. Jag tror ock att det ej är fråga om att införa en sådan bestämmelse i lagen. Men, mine Herrar, vi hafva ett öfvergångsstadgande i lagen, och der skulle man kunna bestämma att under det och det året endast så och så många apparater skola anskaffas. Det är detta jag velat svara Herr Sven Nilsson. Jag tror för öfrigt, att, äfven om vi besluta att göra början med ett mindre antal apparater, författningen icke i och med detsamma är fallen. Det skulle jag ej önska, oaktadt jag talat emot ett par paragrafer, nemligen de, som handla om den utsträckt nederlagsrätten och rättigheten för tillverkaren att från nederlaget uttaga 20 procent af varan, hvilket gör att vi få vara beredda på att Riksgäldskontoret blir nödsakadt att förskottera Statskontoret de 3,000,000 kronor, hvartill denna summa belöper sig, ty det är dock en summa, som icke inflyter innan tillverkningsårets slut den första Oktober.

Herr Sven Andreasson: Chefen för Finansdepartementet yttrade, att det vore ett trängande behof att införa dessa mekaniska kontrollapparater. Hvad har då inträffat nu mera än förut, som gjort detta behof så trängande? Den Siemenska apparaten har ju varit pröfvad här för många år sedan, men icke ansetts behöflig förr än just nu. Och är det för öfrigt så angeläget att inköpa alla dessa dyra apparater på en gång utan vidare pröfning, huruvida de äro lämpliga eller icke? Jag kan ej inse detta. Man har visserligen sagt, att återremissen i denna Kammare icke skedde i det syftet, att prof och försök endast med några få apparater skulle anställas; men jag för min del kan ej fatta annat än att så skedde, ty så väl Herr Lyttkens som flere andra ledamöter af Kammaren yrkade på återremiss just i det syftet. Det har äfven sagts att man i Bevillnings-Utskottet varit rädd för att föreslå införandet af några få apparater, derför att ingen skulle vilja

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.
(Forts.)*

Angående
förslaget till
ny brännvins-
tillverknings-
lag.

(Forts.)

hafva dem; ty den, hos hvilken de uppsattes, skulle anses nära nog som en lurendrejare eller bedragare. Men är detta ett skäl, så vill jag ej gifva mycket därför.

Nu har chefen för kontrollbyrån sagt, att motståndet mot den Siemenska apparaten härleder sig deraf, att en firma i utlandet har anskaffat en annan kontrollapparat, för hvars antagande den är mycket verksam, och han har äfven sagt att någon här i landet, som tillverkar kontrollapparater, också vill hafva sina antagna till begagnande. Icke må man beskylla oss, som ej vilja på en gång nu genast inköpa allesamman af de Siemenska apparaterna, för att hafva tagit intryck af dessa så kallade konkurrenter, och uppgiften härom lemnar jag åt en hvar att bedöma. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på hvad chefen för kontrollbyrån under förra diskussionen här i Kammaren den 15 sistlidne April anförde. Han yttrade då bland annat följande: »Det har blifvit uppgifvet, att Siemens apparat blifvit förkastad i Österrike och Ungern på grund af der anställda försök. Då denna underrättelse föreföll något öfverraskande, har förfrågan härom gjorts hos Sveriges och Norges minister i Wien, som i bref, dateradt den 29 Mars innevarande år, meddelat följande. »Till svar å ärade brevet af den 18 dennes får jag härmed äran meddela, att, enligt de upplysningar jag erhållit, är den Stumpeska apparaten redan föräldrad och föga nyttjad, hvaremot Siemens apparat allmänt användes här i Österrike. Det har äfven blifvit mig meddeladt, att ett nytt system »Dolainsky» snart skulle försökas och börja användas. Det torde under sådana förhållanden vara förlåtligt, att man med ett visst förtroende omfattar den Siemenska apparaten.» Detta meddelande har chefen för kontrollbyrån begagnat såsom ett starkt skäl för den Siemenska apparatens införande och begagnande i dessa länder, men Herr Liss Olof Larsson har nu i dag genom telegram från annan myndighet visat, att så icke är förhållandet. Hvad skola vid sådant förhållande de tro, som icke äro sakkunnige. Jag kan för min del icke finna, att det vore välbetänt att nu inköpa hela massan af apparater, utan att veta om de äro ändamålsenliga eller icke. Bättre måste väl vara att inköpa endast 20 till 30 st. för att med dem profva apparatens användbarhet och derefter inköpa flere. Jag vill således ansluta mig till dem, som vilja gå försigtigt till väga och blott tills vidare inköpa ett mindre antal apparater.

Herr Olof Jonsson: Endast några ord. Har man verkligen icke förtroende för den person, som ensam är i stånd att bedöma, hvilka kontrollapparater äro lämpliga eller ej, utan skall hvar och en döma om den saken, så lära vi väl få vänta i hundra år, innan vi blifva ense om antagande af en sådan apparat. Ett faktum är också, att hvilka fel och anmärkningar vid denna apparat konkurrerande motståndare än må upptäcka, kan man icke lita på, att anmärkningarne äro befogade. Deremot böra vi väl tro den, som ensam är i stånd att bedöma saken. Jag undrar, om det kan vara välbetänt att efter enskildes olika idéer och tycken besluta införandet af endast ett mindre antal apparater, samt härigenom måhända åstadkomma hela författningens fall.

Herr Statsrådet Themptander: Jag begärde ordet för att fästa uppmärksamheten på den besynnerliga tankegång, hvartill talaren på elfsborgsbänken gjorde sig skyldig, då han tycktes föreställa sig, att anledningen, hvarför man nu förordade den Siemenska apparatens användande, vore den, att nämnda apparat varit så länge begagnad i andra länder. Det är icke därför, att dessa apparater varit i utlandet länge använde, som man nu vill införa dem hos oss, utan därför, att behovet af ökad kontroll på ett kämbart sätt gjort sig gällande och att för åstadkommande af denna skärpta kontroll den Siemenska apparaten erbjuder sig såsom det bästa hittills kända medlet. Och om samme ärade representant icke har någon erfarenhet om de förhållanden, som göra kontrollapparater behöfliga, så kan jag försäkra, att chefen för Finansdepartementet icke är okunnig om de ytterst beklagliga förhållanden som göra det nödvändigt att införa en mera betryggande kontroll än den hittills varande.

*Angående
förslaget till
ny bränvins-
tillverknings-
lag.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkterna 4 och 5.

Blefvo jemväl bifallna.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af kyrkoherdebostället Vexjö Domprostegården;

N:o 58, i anledning af väckt motion om att jemväl på åborätt till kronojord, som åt städerna donerats, måtte tillämpas stadgandena i Kongl. kungörelsen den 23 December 1881 om öfverlåtelse af åborätt till under bruk skattelösta hemman;

N:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om beviljande af anslag för iståndsättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn; och

N:o 60, med förslag till stadgar för Riksdagens bibliotek samt till instruktion för bibliotekarien;

Samma Utskotts Memorial N:o 61, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid Stats-Utskottets Utlåtande N:o 14 b angående löneförbättring åt lärare vid de allmänna läroverken och vissa pedagogier, högre lärarinneseminarier samt folkskolelärareseminarierna m. m.; samt

Banko-Utskottets Memorial N:o 12, med förslag till omröstningspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut öfver Banko-

Utskottets Memorial N:o 9 i fråga om ändringar och tillägg i gällande aflöningsstat för Riksbanken.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 7.

Då det för riksdagsarbetets fortskyndande vore af vigt, att de ärenden, rörande hvilka gemensamma omröstningar kunde ifrågakomma, blefve så snart som möjligt af Kammarerna behandlade, hemställde Herr Talmannen, att de ärenden, som denna dag blifvit för andra gången bordlagda, måtte å föredragningslistan för nästa sammanträde sättas främst bland de två gånger bordlagda ärendena.

Denna hemställan bifölls.

§ 8.

Föredrogs och godkändes Bevillvillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse, N:o 35, angående stämpelpappersafgiften.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarernas ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.